

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Blaž Petković

**Vpliv oblasti na medije:
primer Primorske novice leta 2006**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Blaž Petković

Mentor: doc. dr. Marko Milosavljević

Somentorica: doc. dr. Sandra Bašić Hrvatin

**Vpliv oblasti na medije:
primer Primorske novice leta 2006**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Hvala za potrpežljivost mami, očetu in bratu. Hvala Tanji in Gaji, ker me podpirata. Posebne zahvale grede Sandri Bašić Hrvatini, Aliju Žerdinu in vsem, ki ste s svojim znanje pripomogli k nastanku tega dela.

VPLIV OBLASTI NA MEDIJE: PRIMER PRIMORSKE NOVICE LETA 2006

Vpliv oblasti na novinarstvo je star pojav. Čeprav bi morali biti novinarji in uredniki pri svojem delu neodvisni in avtonomni, kar je tudi pogoj pri demokratizaciji družbe, so pritiski na medije danes nekaj povsem običajnega. V nekaterih državah politiko v medijskih hišah vodi država sama, ponekod za pritiski na svobodno novinarstvo stojijo medijske korporacije, danes pa se za tovrstnimi vplivi skriva predvsem politično-ekonomska elita, ki velja za nekakšno mešanico prej naštetih akterjev v medijskih sistemih. Za Slovenijo je značilen predvsem zadnji primer vplivanja na novinarstvo, kar se bo v diplomski nalogi videlo na primeru regionalnega časnika Primorske novice. Z analizo dogodkov, ki so se leta 2006 odvili na tem mediju, bom skušal dokazati, da je takrat nadzor nad časnikom prevzela politično-ekonomska oblast, ki je svoje lastništvo izkoristila predvsem v prid svojim političnim ciljem, s čimer je posegla v poslanstvo neodvisnega, avtonomnega ter od ostalih družbenih in političnih dejavnosti ločenega novinarstva.

Ključne besede: novinarstvo, mediji, oblast, vpliv, demokracija.

THE INFLUENCE OF POWER OVER THE MEDIA: THE CASE OF PRIMORSKE NOVICE IN 2006

The influence of power over the media is an old phenomenon. Although journalists and editors should be independent and autonomous in their work, which is also a prerequisite for the democratisation of society, the pressure on the media is nowadays something quite common. In some countries, the state itself leads the politics in media houses, in some, the pressure on independent journalism is carried out by media corporations and nowadays, behind these influences stands primarily the political-economic elite, which is a mixture of the before mentioned actors in media systems. Slovenia is specifically marked by the last example of influence on journalism, which will be demonstrated in this paper on the example of the regional newspaper Primorske novice. Through the analysis of the events that occurred in that media during 2006, I will try to prove that the control over the newspaper was taken by the political-economic power, which used its ownership for achieving political goals, reaching into the mission of independent, autonomous journalism, as well as journalism, which should be separated from other social and political actions.

Keywords: journalism, media, power, influence, democracy.

KAZALO

1 UVOD	7
2 TEORETIČNI DEL	9
2.1 Teoretsko-metodološki okvir	9
2.1.1 Opredelitev področja in opis problema	9
2.1.2 Uporabljena metodologija	9
2.2 Povezava med oblastjo in mediji	10
2.2.1 Oblast, država in vlada	11
2.2.2 Politično-ekonomska elita	12
2.2.3 Mediji	14
2.2.4 Oblast in mediji	15
2.2.5 Slovenski medijski prostor	17
2.2.6 Privatizacija	21
2.2.7 Mediji in privatizacija.....	21
2.3 Sklep.....	23
3 PRAKTIČNI DEL	25
3.1 Primorske novice	26
3.1.1 Zgodovina	26
3.1.2 Privatizacija	26
3.2 Politični prostor 2004-2008	27
3.3 Medijski prostor 2006.....	28
3.4 Analiza	28
3.4.3 Vpliv oblasti na Primorske novice.....	36
3.5 Sklep.....	43
4 ZAKLJUČEK	46
5 LITERATURA.....	48

PRILOGI.....	52
Priloga A: Poslana elektronska pošta.	52
Priloga B: Prejeta elektronska pošta	52

KAZALO SLIK

Slika 3. 1: Primorske novice in lastniki leta 2006.....	29
Slika 3. 2: Graf lastniških povezav.....	35

1 Uvod

V svoji diplomski nalogi želim na konkretnem primeru pokazati, kako oblast (država) vpliva na delovanje medija. Ker bi morali biti mediji neodvisni in avtonomni pri svojem delovanju, ima takšen vpliv pogubne posledice za konkretno medijsko hišo, za novinarstvo in za demokracijo nasploh. Ker spada Slovenija med tranzicijske države, se oblast še ni povsem umaknila iz podjetij, ki veljajo za pomembne akterje v domačem gospodarstvu. To pa tudi pomeni, da se država še ni povsem umaknila niti iz medijskih hiš, ki imajo poleg dobičkonosnih razsežnosti tudi močan vpliv na javno mnenje.

Neodvisni in svobodni mediji so temelj demokracije. Kot piše Erjavec (2004, 115), v središču delovanja demokracije so obveščeni državljani, ki se redno oskrbujejo z družbeno pomembnimi informacijami, poznajo aktualne družbene probleme in imajo dostop do svobodnega trga političnih idej, na katerem tudi aktivno delujejo. Na podlagi razumevanja idealne demokracije lahko označimo tudi poslanstvo novinarstva v njej - z obveščanjem državljanov maksimirati demokracijo. To poslanstvo tako novinarjem tudi služi kot vir lastne legitimnosti, kot obrambo pred zunanjimi pritiski in kot moč pri iskanju za javnost pomembnih informacij. Po novinarski teoriji demokracije naj bi bili zato novinarji popolnoma avtonomni, vendar pa se pri tem pozablja, da novinarji ne delujejo vselej neodvisno od notranjih in zunanjih omejitev in pritiskov (Erjavec 2004, 121). Med notranje pritiske se največkrat omenjajo pritiski lastnika in politiko medija, kar novinarju onemogoča neodvisno in avtonomno delo, da bi poročal o zadevah, ki so pomembne za javnost. Zato tudi prihaja do boja med različnimi diskurzi moči, ki bi radi dosegli nadvlado v novinarskem diskurzu, s čimer bi svojo reprezentacijo dogodka uveljavili kot edino veljavno.

V Sloveniji je oblast še vedno močno vpeta v delovanja medijskih hiš, neposredno ali posredno, pri čemer igrajo glavno vlogo paradržavna sklada Kapitalska družba in Slovenska odškodninska družba, politično-ekonomska elita, ki se oblikuje v določenem obdobju, ter lokalne oblasti. Že podatek, da je država (politično-ekonomska elita) posredni ali neposredni večinski lastnik nekaterih največjih slovenskih medijev, je sam po sebi sporen, saj s tem na novinarske odločitve bistveno vplivajo – in jih v nekaterih primerih celo narekujejo – različne politične in ekonomske sile. Kako naj mediji, ki so

¹ Novinarsko poslanstvo je Peter Golding označil kot osnovo novinarske poklicne ideologije, Herbert J. Gans pa jo je poimenoval novinarska teorija demokracije. S pomočjo semantične analize novinarskih prispevkov o poslanstvu novinarjev je določil štiri dele novinarske teorije demokracije.

še vedno v večinski ali odločilni lasti podjetij ali skladov v večinski državni lasti, nadzirajo oblast, ko pa jim ta oblast še vedno posredno ali neposredno določa upravo, direktorje in celo urednike? Raziskovalci množičnih medijev in medijskih trgov svoje analize utemeljujejo na jasnih vprašanjih: kdo so medijski lastniki in kakšen je vpliv njihovega lastništva na medijski prostor (Bašić Hrvatinić in Kučić 2005, 11). Ker pa je slovenski medijski trg specifičen, lahko postane medijski raziskovalec, ko se dokoplje do večine lastniških podatkov, kaj kmalu zmeden, saj razkritje formalnega lastništva ne odgovori na temeljno vprašanje – kdo je dejanski lastnik določenega medija. Kot ugotavlja Milosavljević (2004, 139), je ena temeljnih pomanjkljivosti medijev in novinarstva v današnji Sloveniji pomanjkanje transparentnosti njihovega delovanja. Med drugimi omenja pomanjkanje transparentnosti na področju lastništva zasebnih medijev. Tako se lahko zgodi, da je bil junija 2005 največji lastnik (Pivovarna Laško) največjega splošno-informativnega časnika v Sloveniji Dela lastniško povezan še s številnimi manjšimi lastniki (Infond Holding in Infond ID), vsi skupaj pa so tako ali drugače bili povezani z državo ali njenima paradržavnima skladoma Kad in Sod (tudi lastnika Dela), katerih vodstvo imenuje ravno država. To pa pomeni, da ima politika izredno močan vpliv na medijsko lastnino, saj je (posredno) sama ena od večjih lastnic slovenskih medijev. Da bi nazorno prikazal vpliv oblasti na slovenske medije, se bom v praktičnem delu svoje diplomske naloge omejil na časnik Primorske novice. Z nekaterimi konkretnimi primeri bom pokazal, do kolikšne mere je bila oblast leta 2006 vpeta v delovanje omenjenega medija, ki je leta 2004 prešel na dnevno izhajanje in tako postal še pomembnejši (so)ustvarjalec javnega mnenja v temu delu Slovenije in nasploh. Da bi razkril tudi dejanski vpliv politično-ekonomske elite na Primorske novice, bom opisal še nekatere kadrovske zamenjave, ki so se leta 2006 najprej zgodile pri lastnikih Primorskih novic, kasneje pa še v omenjenem časniku. Še posebej nas bo zanimala politično-ekonomska elita, ki se je leta 2006 oblikovala v primorskem prostoru, od koder tudi izhajajo največji lastniki Primorskih novic.

Novinarstvo bi moralo biti zaradi svojega poslanstva neodvisno in avtonomno, zato so vsakršni vplivi na delo urednikov in novinarjev nedopustni. Poseg države v medije je bil značilen za druge čase, ki z današnjimi ne bi smeli imeti več nobene zveze. Novinarstvo je namreč tako pomembna in vplivna dejavnost, da si človeškega življenja brez nje v sodobnih družbah ne moremo predstavljati, in tudi demokracije v družbi ne (Poler Kovačič 2004, 86).

2 Teoretični del

2.1 Teoretsko-metodološki okvir

2.1.1 Opredelitev področja in opis problema

V teoretskem delu svoje diplomske naloge bom poskušal predstaviti proces, v katerem lahko sploh pride do vpliva oblasti na medije. Zato bo tudi potrebno najprej razčleniti pojma, kot sta mediji (novinarstvo) in oblast (država), kasneje pa še predstaviti povezave, ki se lahko na takšen ali drugačen način vzpostavijo med tema pojmomoma. Ker sta slovenski politični in medijski prostor v primerjavi z zahodnoevropskimi in ameriškimi trendi doživela velike spremembe v zadnjih 20 letih, bo potrebno v teoretskem delu diplomske naloge še kronološko pogledati, kaj se je z mediji sploh dogajalo po osamosvojitvi Slovenije. Še posebej nas bodo zanimale lastniške povezave med mediji in državo, ki so se z leti ohranjale ali pa prekinile (privatizacija). Potrebno je namreč vedeti, da se tranzicija zaradi specifičnega modela privatizacije, (načrtnega) neobstoja medijske politike in »paralelizma« politične, ekonomske in medijske elite še ni končala (glej Bašić Hrvatinić in Petković 2007, 15).

2.1.2 Uporabljena metodologija

Ker želim v svoji diplomski nalogi predstaviti/raziskati vpliv oblasti na medije oziroma na Primorske novice leta 2006, bom v praktičnem delu najprej predstavil časnik Primorske novice ter slovenski politični in medijski prostor leta 2006. Ker so Primorske novice v letu 2006 dvakrat ostale brez direktorice oziroma direktorja, prav toliko krat brez odgovornega urednika in urednikov pomembnejših časopisnih rubrik, bom v vsebinski analizi poskušal kronološko prikazati, kako je do teh zamenjav sploh prišlo. Pri tem si bom pomagal z dokumentiranim delovanjem nadzornega sveta in skupščine Primorskih novic, Aktiva novinarjev Primorskih novic, Sindikata novinarjev Primorskih novic, v veliko pomoč pa mi bo tudi kronološki pregled dogodkov, ki so se leta 2006 odvijali na Primorskih novicah in o katerih so poročali tudi ostali slovenski mediji.

V praktičnem delu bom predstavil tudi lastnike tega časnika, pri čemer se bom osredotočil na kadrovske zamenjave, ki so jih ti doživeli v obdobju med letoma 2004 in 2008. Ob tem pa bo potrebno pogledati še paradržavna sklada, in sicer Kapitalsko družbo in Slovensko odškodninsko družbo, saj sta ena izmed glavnih akterjev, s pomočjo katerih lahko opišemo (ne)poreden vpliv države na medije. V praktičnem delu bom tako v

nadaljevanju nanizal vse osebe, ki so po letu 2004 prišle v uprave in nadzorne svete lastnikov Primorskih novic. S pomočjo dostopnih podatkov in dokumentov bom poskušal raziskati povezave med temi osebami in vlado, ki je bila na oblasti med letoma 2004 in 2008, in tako predstaviti politično-ekonomsko elito, ki si je takrat podredila Primorske novice. Kot bomo spoznali v teoretičnem delu diplomske naloge, se za tovrstnimi povezavami skrivajo različni interesi, zato bo tudi potrebno v praktičnem delu predstaviti politično dogajanje med letoma 2004 in 2008 v Sloveniji, saj so se v tem obdobju odvile tako državnozborske in kot tudi lokalne volitve. Vedeti je potrebno, da je bila Mestna občina Koper leta 2006 ena izmed lastnikov Primorskih novic.

Da bi dobili celovit vpogled v dogodke na Primorskih novicah med letoma 2004 in 2008, bom v praktičnem delu analiziral tudi različne zapise Barbare Verdnik, ki je bila v letu 2006 nekrivdno razrešena s položaja direktorice Primorskih novic. S pomočjo teh zapisov bom kronološko predstavil pritiske takratnih lastnikov na vodstvo Primorskih novic, ki so zahtevali tudi zamenjavo odgovornega urednika Primorskih novic Bojana Gluhaka. Ker je prišlo po njunih odhodih do ostalih kadrovskih sprememb v omenjenem časniku, bo potrebno pogledati še, koga so lastniki v tistem obdobju postavili na vodilne položaje. Obenem bom poskušal preveriti tudi poslovanje Primorskih novic (s pomočjo zapisnikov nadzornega sveta in skupščine) v obdobju, v katerem je prišlo do posega oblasti v neodvisnost medija. Večkrat se namreč zgodi, da so lastniki nezadovoljni s poslovanjem medijev, zato tudi zahtevajo zamenjavo vodstva oziroma direktorja medija. Ker pa je prišlo v omenjenem obdobju do velikih sprememb na Primorskih novicah, za kar so bili odgovorni lastniki tega medija, bo potrebno še predstaviti njihovo »pogubno« zapaščino, na kar sta leta 2007 opozarjala predvsem sindikat in aktiv novinarjev Primorskih novic.

Področje raziskovanja moje diplomske naloge bo tako vpliv (politično-ekonomske) oblasti na medije, do katerega pa zaradi avtonomnosti in neodvisnega novinarstva v nobeni demokratični državi ne bi smelo priti. Primorske novice so bile namreč medij, ki je med letoma 2004 in 2008 zaradi političnega vpliva doživel velike spremembe, tako kadrovske kot vsebinske, kar pa je imelo kasneje tudi pogubne posledice na delovanje tega medija.

2. 2 Povezava med oblastjo in mediji

Da bi razumeli pojme, ki jih bom uporabljal v svoji diplomski nalogi in ki nas bodo

spremljali vse do zaključka dela, jih je potrebno najprej razložiti, saj so na primer država, oblast, moč in vlada tesno povezani med seboj. Pri vplivu oblasti na medije gre za specifičen primer, zato bo potrebno pogledati tudi različne sociološke teorije, s pomočjo katerih lahko sploh povežemo ta dva pojma. Kot bomo videli, bo za nas pomembna teorija elit in njeni zagovorniki, še posebej zato, ker bom v diplomski nalogi za pojma država oziroma oblast uporabljal skupni pojem politično-ekonomska elita. Politične elite namreč lahko državo in njene institucije uporabijo za doseganje ekonomske moči in svojih ekonomskih interesov, zaradi česar se tudi politične elite »spremenijo« v ekonomske elite. Zanje mediji niso ekonomska, temveč politična naložba, medijski prostor pa prizorišče boja za moč (Bašić Hrvatini in Petković 2007, 27). Ker pa nas bo v praktičnem delu diplomske naloge zanimal konkreten primer, ki bo tudi časovno definiran, bom v teoretskem delu predstavil še zgodovinsko ozadje problema, saj je potrebno vedeti, kaj se je po osamosvojitvi Slovenije dogajalo z medijskim sistemom, v katerem je zelo pomembno »politično« vlogo odigrala privatizacija. Ta proces je namreč močno vplival na stanje slovenskega medijskega prostora tudi med letoma 2004 in 2008.

2. 2. 1 Oblast, država in vlada

Oblast (avtoriteta) je oblika moči, ki je sprejeta kot legitimna, to je pravilna in upravičena, in jo zato na tej podlagi ubogamo. Če se torej člani britanske družbe strinjajo, da ima parlament pravico prejetanja določenih odločitev in le-te obravnavajo kot veljavne, lahko opredelimo moč parlamenta kot legitimno oblast (glej Haralambos in Halborn 1999, 509).

Oblastno moč uporabljamo, ko izdajamo zavestna, namerna navodila in jim morajo slediti tisti, ki so jim namenjena (glej Haralambos in Halborn 1999, 553).

Kot ugotavljata Haralambos in Halborn (1999, 511), je definicija države verjetno manj sporna od definicije moči, obenem pa menita, da je Max Weber ponudil definicijo, s katero večina sociologov na splošno soglaša. Državo je opredelil kot »človeško skupnost, ki si (uspešno) lasti monopol nad legitimno uporabo fizične sile na danem ozemlju«. Naprej lahko na podlagi Webrove definicije države rečemo, da sestoji iz politične oblasti in zakonodajalca, ki sprejema zakone, birokracije oziroma javne uprave, ki izvršuje vladne odločitve, policije, ki je odgovorna za uveljavljanje zakonov, in oboroženih sil, katerih naloga je zaščita države pred zunanjimi grožnjami.

Oblast se danes deli na tri veje oblasti: izvršilno, ki jo v modernih političnih sistemih predstavlja vlada, zakonodajno (parlament) in sodno (sodišče). Pri tem gre za državni aparat, ki obsega njegove zakonodajne, izvršilne in sodne pristojnosti ter funkcije, obenem pa predstavlja instrument vladajočega razreda. Kot četrto vejo oblasti, ki velja bolj na simbolni ravni, saj ni neposredno voljena in ne obstajajo mehanizmi, s katerimi bi se lahko njene predstavnike odpoklicalo, se v demokratičnih družbah največkrat omenja novinarstvo, ki velja za nekakšnega psa čuvaja demokracije. S svojim kritičnimi poročanjem namreč nadzorujejo izvršilno, zakonodajno in sodno oblast. K medijem se bomo vrnili kasneje.

2. 2. 2 Politično-ekonomska elita

Haralambos in Holborn (1999, 512) pravita, da so šli mnogi sociologi pri svojih teorijah oblasti še dlje, tako da obravnavajo tudi nacionalizirana podjetja kot del države, saj vladne politike temeljijo tudi na uporabi finančne moči kapitalistov. Država se je namreč pogosto opirala na izposojanje denarja od buržoazije, da bi pokrila svoje dolgove. Če pa država ni bila pripravljena slediti politikam, ki so koristile kapitalistom, se je posojilom morala tudi odreči. Na nacionalizirana podjetja moramo biti še posebej pozorni, saj bodo v praktičnem delu te diplomske naloge odigrala pomembno vlogo in bodo nasploh razjasnila vpliv oblasti na medije, ki je v teh primerih največkrat posreden. Z marksističnega vidika politična moč namreč izhaja iz ekonomske moči. Po tej teoriji se bodo odnosi prevlade in podrejanja v ekonomski bazi v veliki meri reproducirali v družbeni nadstavbi², katere del je prav država, ki odraža porazdelitev moči v družbi. Odločitve in aktivnosti države pa bodo koristile interesom vladajočega razreda, ne pa interesom prebivalstva kot celote (Haralambos in Halborn 1999, 532). Britanski sociolog Ralph Miliband gre še dlje, saj meni, da država deluje kot neposreden pripomoček ali orodje tistih, ki imajo ekonomsko moč. Uporabljajo jo za ohranjanje svoje ekonomske nadvlade, vzdrževanje svoje politične moči in stabilizacijo kapitalistične družbe, tako da preprečujejo grožnje njenemu položaju. Po njegovem mnenju vodijo državo elite, ki vodijo tudi osrednje institucije. Te elite vključujejo ministre v vladi, poslance, višje policijske in vojaške oficirje ter najvišje sodnike. Meni še, da je njihovo delovanje namenjeno zaščiti interesov vladajočega razreda ali buržoazije, in trdi, da je vsem elitam skupen temeljni interes za ohranitev kapitalizma in zaščito zasebne lastnine (Haralambos in Halborn 1999, 534).

² Družbeno nadstavbo sestavljajo glavne institucije, vrednote in sistemi verovanja

V tem delu diplomske naloge je potrebno še podrobneje pogledati teorijo elit, saj bo pomembna za praktičen del te diplomske naloge. Razvozlati bo namreč potrebno oblast v Sloveniji, ki ne sestoji samo iz politične sfere, temveč je vselej povezana z gospodarskim delom družbe. Za teorijo elit velja, da družbi vlada elita, ki jo sestavljajo voditelji različnih organizacij (tudi ekonomskih) in strank, njena najvažnejša skrb pa je ohranitev lastne oblasti. Teorija elit se sicer razlikuje tako od pluralizma kot od funkcionalizma³ v svojem prepričanju, da ima maloštevilna manjšina monopol nad močjo v družbi. Zagovornika teorije elit Vilfredo Preto in Gaetano Mosca (glej Haralambos in Holborn 1999, 523), ki sta teorijo tudi razvila, menita, da je družba razdeljena na dve glavni skupini: na vladajočo manjšino, ki izvršuje moč prek države, in na vladane. Vladajočo manjšino v Sloveniji, ki je bila na oblasti med letoma 2004 in 2008, bomo prikazali nekoliko kasneje, ko bomo s pomočjo konkretnih oseb poskušali dokazati, da so lahko največja podjetja, posledično pa tudi mediji, tesno povezani z delovanjem aktualne vlade.

C. Wright Mills (Haralambos in Halborn 1999, 525) označuje elito moči kot sovpadanje ekonomske, vojaške in politične moči. Obenem je sklepal, da predstavnikov kapitala in vlade ne moremo obravnavati kot dveh ločenih svetov. O političnih voditeljih je govoril kot o »namestnikih« ekonomske elite in trdil, da njihove odločitve na premišljen način koristijo interesom ogromnih korporacij. Upravnik korporacije lahko namreč postane politik in obratno. Za kapitalistični razred ni nujno, da vlada neposredno, saj nobena vlada (demokratska ali totalitarna) ne more »preživeti«, če ne deluje v interesu tistih, ki imajo v rokah lastništvo nad produkcijskimi sredstvi. Marsikatera vlada je ta problem rešila tako, da je prevzela oblast in nadzor nad ekonomijo, s čimer je spremenila politiko v eno od oblik ekonomije (Bašić Hrvatini in Kučić 2005, 115). Ker nas bo v našem primeru zanimal vpliv oblasti na medije, je potrebno dodati, da v številnih postsocialističnih državah, med katere spada tudi Slovenija, vprašanje elitizma zadeva ravno množične medije, ki so na križpotju med državno lastnino in tržnim medijskim sistemom. Kot poudarja Splichal (1992, 226), so mediji pretežno videti kot bojno polje partijskih elit, ki si prizadevajo maksimirati svojo politično moč in spremeniti politični zemljevid.

³ Klasični pluralizem je v pomembnih točkah podoben funkcionalistični teoriji. Pluralisti soglašajo s funkcionalisti, da moč izhaja iz prebivalstva kot celote. Kljub vsemu pa se pluralisti v treh pomembnih točkah razlikujejo od funkcionalistov, in sicer v naravi moči, delnih interesih in državi (glej Haralambos in Halborn 1999, 515).

2. 2. 3 Mediji

Množični mediji kot ena ključnih institucij vsake družbe ustvarjajo ter soustvarjajo dogodke in pomene. Stanje njihovega lastnega delovanja in načela razmišljanja in funkcioniranja ljudi, ki medijske vsebine oblikujejo ali o njih odločajo, se odražajo na stanju duha celotne družbe: s svojo odprtostjo, profesionalnostjo, strpnostjo, kakovostjo ali pritlehnostjo, površnostjo, manipulativnostjo in zlaganostjo lahko pomembno vplivajo na zavest in razmišljanje posameznikov in hkrati družbe (Milosavljević 2004, 141).

Novinarstvo je dejavnost, ločena in neodvisna od drugih družbenih in političnih dejavnosti. Zato se jo tudi obravnava kot četrto vejo oblasti, ki bi morala biti pri svojem poslanstvu neodvisna in avtonomna. Ključni kriterij profesionalizacije novinarskega poklica je omejitev laičnega nadzora nad novinarskim delom, pri čemer sta nujno potrebni ravno avtonomija in kompetentnost. Poklicno avtonomijo lahko razumemo kot samostojno reševanje problemov poklicne skupine v okviru njihove kompetentnosti, s čimer bi se moral nadzor laikov nad poklicem zmanjšati na minimum. Obenem pa je potrebno vedeti, da je poleg medijev pomemben akter množično-medijske komunikacije tudi občinstvo. Zato tudi ta proces ne sme potekati le v eni smeri, in sicer od novinarja k občinstvu. Dejstvo, da ima javnost ključno besedo pri določanju televizijskih in časopisnih vsebin, lahko imamo za močan demokratični naboj (Ferfila 2002, 149). Mediji morajo namreč tudi prek povratnega toka informacij od občinstva vedno na novo določati in uresničevati novinarsko kakovost. Občinstvo je danes organizirano v različne interesne skupine, društva, državljske iniciative, zato da bi nadzorovali medije t. i. opazovanje medijev. Te skupine nadzorujejo medijsko poročanje in kritizirajo uredništvo ali novinarje, če – po njihovem mnenju – prihaja do kršenja profesionalnih pravil (Erjavec 1999, 148).

Do idealnega stanja v novinarstvu, da bi postala priznana profesija, ki bi bila neodvisna od ostalih družbenih, ekonomskih in političnih dejavnosti, pa je še dolga pot. Težave novinarstva segajo v same korenine te za javnost nepogrešljive dejavnosti. Čeprav se novinarja opredeljuje kot osebo, ki pri svojem delu služi javnemu interesu, lahko ta poklic na primer v Sloveniji opravlja praktično vsak. Mnogokrat posebna novinarska izobrazba sploh ni potrebna. Posamezni nosilci poklica bi morali biti pri svojem delu zavezani temeljnim poklicnim usmeritvam, kot jih na primer poznajo v zdravniški ali odvetniški profesiji, vendar so različni novinarski kodeksi premalo, da bi novinarstvo »osamosvojili« od ostalih dejavnosti. Novinarski kodeks je vse od časov, ko se je

pojavil prvič, nenavadna stvaritev. Vse od tistega prvega, francoskega iz leta 1918, je to kodeks poklica, ki ni prava profesija, med drugim ker ni omejen z licenčnim dostopom do opravljanja tega poklica (Milosavljević 2004, 148). Določeni primeri kažejo na to, da lahko danes novinarji brez težav prestopijo med politike ter oglaševalce in se na koncu vrnejo med ustvarjalce medijskih vsebin. Kot ugotavlja Erjavec (1999, 27), novinarstvo še ni razvilo sistematičnega teoretičnega znanja in z njim povezanega izobraževalnega sistema, kolektivne in individualne avtonomije, monopola nad opravljanjem dejavnosti ter skupne obvezujoče profesionalne etike. Zaenkrat so pri profesionalizaciji novinarstva sicer pomembni univerzalni etični kodeksi, kodeksi novinarske etike in podobne deklaracije, ki opredeljujejo standarde delovanja in predstavljajo kriterije novinarstvu, vendar pa niso dovolj za »uzakonitev« vseh prej naštetih načel, ki bi morale opredeliti poslanstvo novinarstva kot profesije, ločene od ostalih dejavnosti. Prav tako niso dovolj niti različni zakoni iz evropskih medijskih sistemov, saj mediji tudi po prehodu v demokratičnost družbe niso primerno zavarovani pred zunanjimi vplivi drugih družbenih dejavnosti. Kot ugotavlja Milosavljević (2004, 141), do medijev v Sloveniji ni bila oblikovana niti ustrezna politika niti ustrezna regulacija. Korist od tega so imeli posamezniki, predvsem v ekonomskem pogledu, ki so se okoristili z regulacijo, ki je bila polna lukenj in brez pravnih sankcij. Koristi pa so imeli tudi posamezniki in skupine, ekonomske in politične. V kapitalizmu namreč postaja vse bolj pomemben tržni uspeh medijev, a bi morali ravno novinarji, uredniki in direktorji medijskih hiš paziti, da jih tržni uspeh lastnikov ne omejuje pri kakovostnem in profesionalnem novinarskem delu. Kot takšno lahko na primer omenimo preiskovalno novinarstvo, ki ga je v današnjih medijih vse manj. Erjavec (1999, 12) namreč ugotavlja, da lahko preiskovalno novinarstvo svojo kvalitetno nalogo izpolni le takrat, ko zanemari politične interese in deluje v smislu četrte veje oblasti.

2. 2. 4 Oblast in mediji

Danes se množični mediji obravnavajo enako resno kot stranke, parlament oziroma kongres, ponekod pa celo še bolj resno. Mediji privabljajo pozornost zaradi tega, ker so televizija, radio, tisk in novi mediji danes »močni« (Street 2003, 195). Z določanjem tem za razprave, vplivanjem na izbiro politik in vplivom na oblikovanje politik imajo namreč mediji močan vpliv na politiko. Vpliv politike (oblasti) na medije in obratno ter preplet teh družbenih dejavnosti pa ni značilnost, ki bi se v svetovnem medijskem prostoru pojavila v zadnjih desetletjih 20. stoletja. V zgodnjem obdobju ameriške zgodovine je vlada na primer nekaj krat ostro posegla v svobodo tiska. V skladu z zakoni o nasprotovanju in uporu iz leta 1798 je denimo zaprla nekaj urednikov

protifederalističnih časopisov; ker so kritizirali vlado tedanjega predsednika Johna Adamsa. Veliko podporo nekaterih pomembnejših novinarjev in urednikov je v začetku 20. stoletja doživljal tudi republikanski predsednik Theodore Roosevelt, ki je predvsem z njihovo pomočjo »uspešno« vpeljal nekatere reforme v ameriški gospodarski prostor.

Graber (1997, 19) opozarja, da zaradi (ne)formalnega nadzora vlad in družbe mediji niso nikjer popolnoma svobodni. Niti v obdobjih miru. Med načine, kako politika nadzira novinarstvo, Street (2003, 90) navaja cenzuro, tajnost podatkov, politično propagando in regulacijo. Cenzura je najbolj očitna oblika državnega nadzora nad mediji. Ponekod se je iz nje sicer razvila samocenzura, za katero pa je s svojo zakonodajo ponovno odgovorna država. S takšnimi ukrepi namreč disciplinira novinarje, da se morajo držati strogih pravil svoje profesije, zaradi česar je avtocenzura tudi najbolj razširjena oblika cenzure po svetu. Kot piše Street (2003, 91), cenzura ni prisotna le v neliberalnih državah, temveč tudi tam, kjer je z ustavo prepovedana. Drugi način, s katerimi lahko države nadzorujejo novinarje, so tajni podatki. Če novinarji česar ne poznajo, jih ni treba cenzurirati. Naravna posledica cenzure in zaupnosti podatkov pa je politična propaganda. Gre za selektivno posredovanje informacij, s čimer želi oblast preusmeriti pozornost tako novinarjev kot tudi javnosti. Vselej, še posebej v času vojn, so države poskušale izkoriščati množične medije za propagando svojih stališč. Tako lahko država s pomočjo zaupnosti, cenzure in upravljanjem z mediji zažene ali prekine tok informacij, ki so na razpolago novinarjem, obenem pa ne smemo niti pozabiti, da je država tudi del sistema, ki proizvaja informacije, saj vzpostavlja sisteme komunikacij znotraj svojega teritorialnega ozemlja (regulacija). Razvoj modernih političnih sistemov pa je prinesel tudi manj vidne nadzorne mehanizme države, med katere se nahaja tudi lastniška povezava med oblastjo in mediji. Erjavec (1999, 138) opozarja, da tovrstni mehanizmi niso nič manj nevarni kot prej opisani, kot primere pa omenja pritiske interesnih skupin, monopole, pomanjkanje strokovnih kadrov, nadzor novinarjev s kadrovsko politiko in podrejanjem medijskim avtoritetam, samocenzuro novinarjev itd.

Nadzor države nad mediji pa ni nič v primerjavi z novodobnimi medijskimi močmi. Potrebno je namreč vedeti, da država (oblast) ne more biti edini akter v tej zgodbi, saj je sama v neprestanih stikih s korporacijami in konglomerati, ki posedujejo tiskane medije, kabelske sisteme in postaje za novodobne medije. Pa tudi korporacije se lahko razvijejo le v primeru, če so jim naklonjene vladne politike, zaradi česar lahko govorimo o nekakšnem začaranem krogu v svetu medijskega lastništva in posledično vplivanja ter

nadzora nad novinarstvom. Kako močne so medijske korporacije, dokazujejo razmere v ZDA. Leta 1983 je tam obstajalo okoli petdeset dominantnih korporacij, ki so imele v svojih rokah več kot polovico naklade in dohodkov dnevnih časopisov, revij, televizij, knjig in filmov. Leta 1990 se je njihovo število zmanjšalo na 23 in šest let kasneje le na deset. Da so podatki zares zastrašujoči, pa dokazujejo najnovejši podatki. Danes namreč samo še pet korporacij s svojim medijskim lastništvom določa, kaj bodo državljani ZDA slišali, videli ali brali. Povezavo med politiko in medijskimi korporacijami navsezadnje dokazuje tudi primer Silvia Berlusconija, ki ima poleg tega, da vodi izvršilno oblast v Italiji, v lasti še veliko število italijanskih televizijskih postaj in tiskanih medijev. Zato je tudi težko določiti vpliv ekonomske in politične moči v medijih, saj lastniki korporacij ne pridobivajo moči le znotraj svojega sistema, temveč tudi v zunanjem svetu.

Vprašani, Kdo je lastnik medija? in Koliko izmed teh lastnikov lahko sploh poseduje medije?, sta zaradi tega zelo pomembni. Kot piše Graber (1997, 34), je bolj kot vladni problematičen ekonomski nadzor nad mediji, saj v tovrstnih primerih pride prej do konflikta interesov. Korporacije, ki so odvisne predvsem od prihodkov oglaševalcev in drugih sponzorjev, namreč delujejo proti pluralizaciji medijskega prostora, saj ustvarjajo homogeno medijsko vsebino. Z njo nagovarjajo eno in zelo široko populacijo, in sicer staro od 18 do 49 let, ki velja za glavno potrošniško gonilo tega časa. Težave pa nastopijo takrat, ko medijski lastniki v svojih medijih predstavljajo le določene politične poglede, kar ne škodi samo avtonomnemu in neodvisnemu novinarstvu, temveč tudi političnemu sistemu in obstoju demokracije. Medijski prevzemi s koncentracijo in centralizacijo lastništva v vse manjšem številu medijskih korporacij so tako pripeljali do njihovega monopolnega obnašanja, ki v boju za dobiček pozablja na javni interes. Ekonomski nadzor lastnikov je lahko za medijsko svobodo in raznovrstnost prav tako omejujoč kot politično vmešavanje (Ferfila 2002, 459), čeprav je Graber prepričana (1997, 35), da vmešavanje države v medijski prostor ni vselej slabo. Vlada lahko namreč iz davkoplačevalskega denarja sponzorira takšne programe, ki so v interesu tudi manjšim družbenim skupinam. Za vlado pa pri tem velikost občinstva in doseg programa nimata nobene zveze z ekonomskimi posledicami, s katerimi se ukvarjajo medijske korporacije.

2. 2. 5 Slovenski medijski prostor

Ena temeljnih pomanjkljivosti slovenskih medijev, s katero se bom v tej diplomski nalogi še posebej ukvarjal, je ravno pomanjkanje transparentnosti njihovega delovanja.

Ta je predvsem prisotna na področju lastništva zasebnih medijev. Mnogokrat se namreč za »vidnimi« lastniki določenega medija skrivajo »nevidni« lastniki. Kar pa je najhuje, se velikokrat za temi »nevidnimi« lastniki skrivajo osebe, tesno povezane s politično oblastjo oziroma kar politika sama. Milosavljević (2004, 142) tovrstne lastnike označuje kot ljudi, ki so za majhne vsote posojali svoja imena resničnim lastnikom, ki so se skrivali pred očmi javnosti. Takšna netransparentnost na področju lastništva medijev pa ima še pogubnejše posledice na celoten medijski prostor neke države, saj lahko vodi v nenadzirano koncentracijo lastništva⁴. Naraščajoča medijska koncentracija namreč slabša konkurenčno situacijo na medijskem trgu. Horizontalna povzroči zmanjšanje števila neodvisnih medijev, s čimer se tudi zmanjša medijska ponudba, ki posledično ogroža medijsko raznolikost in homogenizira medijsko ponudbo. Vertikalna pa je povezana predvsem s povečanjem moči (Erjavec 1999, 94–95).

Ker je ekonomska elita, ki ustvarja koncentracijo lastništva medijev, tesno povezana s politično elito, medijske korporacije zlorablajo svojo ekonomsko moč v politične namene in obratno. Pritiskajo lahko na izvršilno in zakonodajno oblast, obljublajo naklonjeno novinarsko obravnavo v svojih medijih, vplivajo pri sprejemanju določene zakonodaje, sodelujejo pri menadžerskih prevzemih ipd. Medijski lastniki tako lahko ne samo vplivajo na politiko, ampak jo tudi vodijo. Moč medijev je namreč tudi v tem, da politikom omogočajo navzočnost v javnosti in podporo javnega mnenja. Politiki pa v takem medijskem sistemu v zameno za medijsko podporo pri politični kampanji lahko pomagajo lastnikom medijev na že prej opisane načine. Govoriti o vlogi države v medijih pomeni razumeti mehanizme, s katerimi si politične elite zagotavljajo vpliv tako na institucionalno pravnem področju (sprejemanje ustrezne medijske zakonodaje in modela regulacije, ki omogoča politikom posredne in neposredne pristojnosti pri delovanju medijev, npr. pri omejevanju koncentracije lastništva, postavljanju pogojev za dostop do frekvenc itn.) kakor tudi na področju vsebinskega delovanja medijev (vplivanje na uredniško in novinarsko avtonomijo) (Bašić Hrvatinić in Petković 2007, 14).

Za evropske medije je značilna dolga tradicija političnega vplivanja. Politično-ekonomska elita odvzema avtonomijo novinarstvu kot dejavnosti, ki bi morala služiti

⁴ Na medijskem področju so pomembni predvsem trije tipi koncentracije: horizontalna koncentracija (prevlada na posameznem medijskem trgu, denimo na časopisnem trgu ali med televizijskimi postajami), nakrižna koncentracija (na različnih medijskih trgih, ponavadi nastopi med časopisi in elektronskimi mediji) in vertikalna koncentracija (obsega vse stopnje proizvodnje: priprava in proizvodnja informacij/medijskih vsebin, njihov trženje, distribucija, oglaševanje ter vodenje prodajne infrastrukture)

javnemu interesu. Zaradi koncentracije medijev uredniki in novinarji ne morejo avtonomno odločati o uredniški vsebini, lastniki medijev pa s koncentracijo medijskega kapitala povečajo pritiske nanje, jim odvzamejo neodvisnost s tem, da morajo ti objavljati le še oglaševalske in sponzorske izdelke, in vplivajo tako z določanjem uredniške politike kot tudi z neposrednimi pritiski na ustvarjalce medijskih vsebin. V medijih zaradi tega prevladuje ubogljivo oziroma tržno gnano novinarstvo, v katerem so interesi lastnikov in oglaševalcev postavljeni pred interese državljanov (glej Bašić Hrvat in Kučić 2005, 14).

Slovenija spada tako v evropski medijski prostor, za katerega je značilen predvsem pojav medijskih korporacij, kot tudi v skupino tranzicijskih držav, za katerega je značilen predvsem politični vpliv na gospodarstvo, pa čeprav danes o natančnih ločnicah med tema sistemoma ne moremo govoriti. Tudi evropski mediji imajo namreč dolgo tradicijo političnega vplivanja in ne samo ekonomskega. V preteklosti je bila tako znana »britanska naveza« medijskega mogotca Ruperta Murdocka z vlado Margaret Thatcher, v zadnjem obdobju pa je bil v ospredju predvsem italijanski medijski mogotec in predsednik italijanske vlade Silvio Berlusconi. Ravno na primeru Silvia Berlusconija in Ruperta Murdocha se kaže, kako nevarna je tovrstna koncentracija lastništva, tudi ko gre za velike države. Na tako majhnem območju, kot je Slovenija, pa je nevarnost velike koncentracije medijskega nadzora v rokah peščice posameznikov – pri čemer se sploh ne bi vedelo, koliko medijev imajo v resnici v lasti – toliko večja. Zaradi tega se neprestano pojavljajo želje in zahteve, da bi države zakonsko omejile lastnino medijskim mogotcem in da bi zaščitile uredniško neodvisnost medijev. Vendar so bili vsi poskusi v zadnjem obdobju v evropskih in ameriških državah brez uspeha. Nekatere so omejile najvišji lastniški delež, ki ga ima lahko v medijih posamezna korporacija, Švedska je z državnimi subvencijami pomagala manjšim medijem, da so lahko preživeli na trgu, medtem ko se je odbor ministrov Sveta Evrope leta 1999 zavzemal za medijski pluralizem in državam tudi dajal priporočila, kako naj ravnajo v domačih medijskih sistemih. V Sloveniji sta bila tako sprejeta najprej Zakon o javnih glasilih kasneje pa še Zakon o medijih. Zakon o javnih glasilih je bil sprejet leta 1994. Omejil je lastniške deleže v posameznem mediju na 33 odstotkov (39. člen) in omejeval navzkrižno lastniško povezovanje na deset odstotkov (40. člen). Lastniške omejitve pa se niso nanašale na paradržavne sklade. Bašić Hrvat in Kučić (2004,180) ugotavljata, da politika v tem primeru ni bila dosledna. Če je na eni strani Zakon o javnih glasilih prepovedoval posamezni tuji ali domači fizični in pravni osebi več kot 33-odstotni

lastniški delež v medijih, ta prepoved ni veljala za državo. Rezultat takšne medijske politike ni bilo preprečevanje koncentracije, ampak nastanke sistema, v katerem lastnik v medije ni vlagal kot v dolgoročni projekt, temveč je medij obravnaval kot politično naložbo, ki je imela predvsem kratkoročne cilje. Kasnejši Zakon o medijih⁶, ki je stopil v veljavo 26. maja 2001, izrecno govori o omejevanju koncentracije, pri tem pa ne omenja več izjem, zaradi česar so ga morali upoštevati tudi paradržavni skladi. Vendar pa Ministrstvo za kulturo nikoli ni pripravilo in objavilo natančno obrazložitev kriterijev za določanje omejevanje koncentracije. (Bašić Hrvat in Kučić 2004, 186). Tako se nekatere določbe zakona o medijih niso dejansko izvajale v praksi. Vse skupaj pa je pripeljalo do takšnega slovenskega medijskega trga, da je majhno število domačih lastnikov upravljalo z večino domačih medijev. Bašić Hrvat in Milosavljević povzemata (2001, 7), da so medijska devetdeseta leta v Sloveniji minila v znamenju sprememb političnega sistema, sprejemanja nove medijske zakonodaje, privatizacije medijev, liberalizacije časopisnega in površne regulacije radiodifuznega trga, medijske koncentracije in komercializacije. Zgodba o sprejemanju najprej zakona o javnih glasilih in potem zakona o medijih na najboljši način kaže odnos države do (de)regulacije medijske sfere.

Zaradi prepleta medijskega in ekonomsko-političnega sveta o svobodi medijev v slovenskem prostoru tako ne moremo govoriti. Politično-ekonomska elita ima namreč močan vpliv na delovanje slovenskega novinarstva, kar bo razvidno tudi iz primera Primorskih novic. Oblast (elita) na vodilna mesta ekonomskih subjektov še vedno postavlja sebi politično lojalne kadre, ki obenem kot pomembni lastniki medijskih hiš pozabljajo, da zasebne lastnine ne moremo povezati z etiko delovanja medijev in še manj z njihovo odgovornostjo do javnosti. Ta pojav bo v našem primeru viden iz državnega nadzora nad delovanjem medijskih organizacij (vpliva države kot pomembne medijske lastnice), medijskega podpornišva, integracije in prepletanja medijskih in političnih elit ter zagotavljanja verodostojnega delovanja medijskih institucij (Bašić Hrvat in Petković 2007, 14). Kot opozarja Erjavec (1999, 97), pa so lahko posledice koncentracije medijskega lastništva še posebej pogubne na tako majhnem trgu, kot je slovenski, ker je razmeroma lahko z majhnimi finančnimi sredstvi hitro nadzorovati medijski prostor.

Ker se bom v diplomski nalogi predvsem osredotočil na vpliv države kot pomembne medijske (posredne) lastnice ter prepletanja ekonomskih (medijskih) in političnih elit,

bom v nadaljevanju najprej pojasnil pojem privatizacije, po kateri se slovenska oblast predvsem s svojima paradržavnima skladoma do danes še ni (ne)posredno umaknila iz lastništva slovenskih medijev. Kot namreč ugotavljata Bašić Hrvat in Petković (2007, 26), država oziroma politika s privatizacijo ni samo odhajala iz medijev kot lastnica, ampak vanje tudi ponovno vstopala.

2. 2. 6 Privatizacija

»Privatizacija (širše: lastninjenje) ustvarja avtonomne, neodvisne gospodarske osebe, ki so potrebni elementi za marketizacijo ekonomije. Uporablja se kot ukrep za povečanje ekonomske učinkovitosti in prehod na tržno gospodarstvo, kar je bil glavni cilj ekonomske reforme v socialističnih ekonomijah v prehodu« (Štiblar 1993, 125).

S privatizacijo postane posameznik (in ne država ali družba) v celoti odgovoren za pozitivne in negativne (materialne) posledice (ne)pravilnega ravnanja z lastnino. Pravni okvir za proces privatizacije v Sloveniji je sprva predstavljala jugoslovanska zakonodaja, sprejeta še pred razglasitvijo slovenske neodvisnosti junija 1991, nato pa še trije različni osnutki slovenskih privatizacijskih zakonov. Novembra 1992 je bil v Sloveniji sprejet zakon o privatizaciji. Novi zakon je tako urejal preoblikovanje podjetij v družbeni lasti v podjetja z znanimi (privatnimi) lastniki, kot tudi vlogo Agencije Republike Slovenije za privatizacijo, Privatizacijskega sklada, Odškodninskega sklada in Pokojninskega sklada. V procesu prestrukturiranja lastništva so se podjetja preoblikovala v podjetja z omejeno odgovornostjo ali delniške družbe. Domači teoretiki so že na začetku privatizacije opozarjali na nekatere pomanjkljivosti novega zakona. Marijan Kocbek (1993, 157) je na primer ugotavljal, da v slovenskem primeru ne gre za pravo »privatizacijo«, ampak gre pravzaprav za »lastninjenje« ali korporativizacijo, v katerem procesu v precejšnji meri prevzema vlogo lastnika država.

2. 2. 7 Mediji in privatizacija

V začetku 90. let prejšnjega stoletja v medijih v vzhodni in srednji Evropi še ni dominirala komercialna korporativna govorica, predvsem zato, ker se je proces denacionalizacije in privatizacije nekdanje državne in partijske lastnine medijev šele dobro začel (glej Splichal 1992, 218–219). Stvarna avtonomija medijev je tako ostala omejena z državo, ki je poskušala še okrepiti in uveljaviti svojo suverenost. Potrebno je bilo ustvariti novo obliko javnih medijev, ki bi temeljila na javnem financiranju ter ne bi bila pod nadzorom države ali podrejena komercialnim interesom, ravno privatizacija pa

je bila takrat obravnavana kot edini instrument, s katerim naj bi se zmanjšali in po možnosti odpravili vmešavanje države v medije. Ob osamosvojitvi Slovenije je kot temeljni problem postalo vprašanje, kako omejiti nadzor in moč, ki ju imajo komercialne skupine in politične institucije, da bi obvarovali in povečali, ne pa prizadeli neodvisnost medijev in preprečili koalicije med mediji ter državo ali kapitalom.

V začetku 90. let prejšnjega stoletja je bila tako temeljna dilema, ali naj lastninjenje medijev poteka po zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetji ali pa naj ga obravnava poseben zakon. Kasneje je skupina poslancev podprla mnenje, naj se mediji pri privatizaciji izenačijo z drugimi podjetji. Odvila se je privatizacija z notranjim odkupom, kar je pomenilo, da bodo mediji ostali v rokah zaposlenih, s čimer naj bi dosegli tudi politično neodvisnost. Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij⁷ je urejal preoblikovanje podjetja z družbenim kapitalom v podjetja z znanimi lastniki. Po končanem lastninskem preoblikovanju je bilo treba podjetje vpisati v sodni register. Družbeni kapital se je lastnil s prenosom navadnih delnic na sklade po deležih: po deset odstotkov sta dobila Kapitalski sklad invalidskega in pokojninskega zavarovanja (današnji Kad) in Odškodninski sklad (današnji Sod), 20 odstotkov pa Sklad za razvoj, da bi razdelil delež pooblaščenim investicijskim družbam. V 24. in 25. členu zakona je bil določen potek notranjega odkupa. Podjetje je družbeni kapital, ki ga je predvidelo v programu notranjega odkupa, preneslo na sklad za navadne delnice, pri čemer se je pri odkupu upošteval 25-odstotni popust in pri tem je morala sodelovati več kot tretjina zaposlenih v podjetju. V naslednjih štirih letih je moralo podjetje vsako leto odkupiti od sklada najmanj četrtno delnic po njihovi nominalni vrednosti. Tisto, kar se ni olastnilo, je postalo last državnega sklada za razvoj, ki je svoj delež lahko odprodal.

Izbrani model privatizacije, po katerem naj bi zaposleni v medijskih hišah dobili večinske lastninske deleže in tako dolgoročno zagotovili avtonomijo medija, je kasneje propadel. Mediji se v takratni demokratizaciji niso bistveno spremenili. Zveza med politiko in mediji je ostala namreč tesno povezana, s spreminjanjem medijskega sistema po procesu lastninjenja pa sta se politična in ekonomska moč še bolj povezali, da so bile politične stranke vpletene celo v izbire urednikov in strukturo množičnih medijev. Ker država ni želela izgubiti ekonomske moči in političnega vpliva nad mediji, so posledično le redki slovenski mediji prešli v roke tujih investitorjev. Po podatkih, ki sta jih objavili Bašić Hrvatini in Petković (2007, 23), so imeli trije paradržavni skladi (Kad, Sod in Sklad za razvoj) leta 1995 v slovenskih medijih, ki so se olastnili, še vedno 40

⁷ Uradni list RS 55/1992, str. 3117

odstotkov lastniškega deleža, večino (60 odstotkov) pa zaposleni oziroma nekdanji zaposleni. Z začetkom lastninskega preoblikovanja v devetdesetih letih prejšnjega stoletja se je država sicer formalno »umaknila« iz medijske sfere, neformalno pa je na delovanje medijskega trga vplivala prek lastniških deležev odškodninskega in kapitalskega sklada ter deležev podjetij, ki so nakupovala medije, a so bila (ali ostala) v državni lasti.

Mediji so tako v Sloveniji zaradi opisanega poteka privatizacije doživljali nekakšno italijanizacijo, ki se je razlikovala od praks zahodnega sveta, predvsem anglosaškega. Ostali so namreč pod močno državno kontrolo. Neposredno ali posredno prek različnih oblik državnega lastništva in/ali ekonomske podpore tisku je novinarstvo izgubljalo svojo neodvisnost in avtonomijo. Medijski lastniki, ki so bili tesno povezani s politično elito, so po letu 1995 začeli kupovati deleže v lasti zaposlenih in nekdanjih zaposlenih, tako da je po letu 2000 postal njihov lastniški delež zanemarljivo majhen. Kot ugotavljata Bašić Hrvatini in Kučić (2005, 178), je imela država leta 2004 prek lastniških deležev odškodninskega in kapitalskega sklada pomembne deleže v vseh treh slovenskih dnevno-informativnih časopisih (Delu, Dnevniku in Financah).

2. 3 Sklep

Kot smo videli, vpliv politično-ekonomske oblasti na medije je star pojav v ameriškem in evropskem prostoru. Moderna politika in novinarstvo sta bila od samega začetka med seboj tesno povezana, pa čeprav bi morali mediji (v službi javnosti) nadzorovati delovanje oblasti, kar je tudi pogoj k demokratizaciji družbe. Od začetka razvoja moderne politike novinarstvo ni bilo primerno zavarovano pred zunanjimi vplivi drugih družbenih dejavnosti, še posebej politične. Tega se v zadnjem obdobju vse bolj zavedajo v evropskem in ameriškem prostoru, a do danes države še niso »uzakonile« mehanizma, ki bi se uspešno bojeval proti politično-ekonomskemu nadzoru nad mediji, za katerim se skrivajo predvsem kratkoročni cilji in pri čemer se pozablja na novinarstvo kot neodvisno in avtonomno dejavnost. Posledica neuspešnega zoperstavljanja tovrstni praksi pa je privedla do tega, da so politično oblast, ki je sprva nadzorovala medije, zamenjale korporacije, nekakšne države v malem, saj morajo biti pri svojem »uspešnem« delovanju tesno povezane z aktualnimi oblastmi v posameznih državah. Ravno zaradi tega lahko danes govorimo o nekakšnem začaranem krogu, v katerem se ne ve več, kdo ima večji vpliv na novinarstvo: država ali korporacija.

Mediji v Sloveniji so doživljali nekakšno italijanizacijo, ki se je razlikovala od praks zahodnega sveta, saj so ostali pod močno državno kontrolo. Privatizacija, ki se je začela (in še poteka) v 90. letih prejšnjega stoletja, ni bila uspešna, saj država si s svojima paradržavnima skladoma še vedno posredno ali neposredno lasti deleže v večjih slovenskih medijih, kar je tudi navsezadnje privedlo do koncentracije medijskega lastništva, ki je v majhnih medijskih sistemih, kot je slovenski, še toliko bolj pogubna. Država se z zakonodajnimi mehanizmi tovrstnemu pojavu ni nikoli uspešno zoperstavila, zaradi česar se je v slovenskem medijskem prostoru zvrstilo kar nekaj odmevnih političnih prevzemov. Eden takšnih se je v letu 2006 zgodil tudi na regionalnem časniku Primorske novice, ki si ga bomo od bližje pogledali v praktičnem delu te diplomske naloge. Kot opozarjata Bašić Hrvat in Milosavljević (2001, 13), procesa koncentracije in verižnega lastninjenja potekata še naprej in očitno je, da država ali nadzorne institucije nimajo mehanizmov (predvsem pa interesov) za vzpostavitev reda na tem področju.

Ključni proces zagotavljanja novinarske kakovosti predstavlja profesionalno novinarsko delo. Zato je v boju proti požrešnim lastnikom še toliko bolj pomembna drža novinarjev in urednikov. Novinarji so ob političnih prevzemih v Sloveniji sicer opozarjali na morebitno odpuščanje samih urednikov in novinarjev ter njihovo premeščanje na neškodljiva delovna mesta, vendar brez uspeha, saj se je to v primeru Primorskih novic tudi zgodilo. Erjavec (1999, 114) navaja, da bi se morala ustvariti takšna novinarska mreža oziroma infrastruktura, ki bi vplivala na novinarsko kakovost brez omejevanja novinarske in uredniške avtonomije. V slovenskem medijskem prostoru bi bilo to lahko tudi možno, če bi novinarji in uredniki ostali delničarji svojih medijev, a je o tem danes, ko prevladujejo izjemno težke razmere v medijskem svetu, še posebej na področju časopisnega založništva, utopično razmišljati. Pomembneje bi bilo razmisliti, kako novinarsko infrastrukturo, ki bi služila interesu javnemu interesu, financirati, da ne bi bila sama predana samo tržnim mehanizmom. Medijskim lastnikom, katerim glavni vir prihodkov predstavlja oglaševanje, namreč v takem sistemu postane novinarska kakovost le stranska skrb. Če bi se infrastruktura financirala predvsem iz državnega proračuna, pa bi se takoj pojavila bojazen, da bi politične in državne institucije povečale nadzor nad medijskim sistemom. Kot smo videli, sta bila moderna politika in novinarstvo že od svojega samega začetka tesno povezana, zato bi bilo tudi za pričakovati, da bi ta odnos danes konstruktivno uporabili pri pripravi takšne zakonodaje, ki bi ščitila novinarje, urednike, medijsko vsebino, novinarstvo in demokracijo nasploh.

3 Praktični del

V praktičnem delu svoje diplomske naloge bom poskušal negativne vplive, ki jih je slovenski medijski prostor doživel po privatizaciji v 90. letih prejšnjega stoletja, prikazati na konkretnem primeru, in sicer na časniku Primorske novice. Ker je ta regionalni dnevnik najhujše pritiske politično-ekonomske elite (oblasti) doživljal leta 2006, se bom pri svoji analizi skušal omejiti na to leto, vendar bom pa pri tem še podrobneje opisal tudi politično, ekonomsko in medijsko ozadje tega pojava.

Najprej bom na kratko predstavil časnik Primorske novice ter slovenski politični in medijski prostor leta 2006. Pri Primorskih novicah se bom osredotočil predvsem na lastniško ozadje tega medija, pri čemer bo potrebno izpostaviti privatizacijo, ki je posledično vplivala na lastniško sestavo Primorskih novic v letu 2006. Ta bo tudi glavni predmet kasnejše analize. Ker so na politični prostor leta 2006 vplivale državnozborske volitve, ki so se odvale dve leti prej, bom na kratko predstavil proces ter rezultate teh volitev in stranke, ki so med letoma 2004 in 2008 prevzele oblast v Sloveniji. Primorske novice so namreč leta 2006 postale plen takratne oblasti, vendar pa niso bile edini mediji, ki je v tem obdobju doživel tovrstne pritiske. Zato bo potrebno predstaviti tudi medijski prostor leta 2006 in večje spremembe, ki jih je ta doživel zaradi politično-ekonomskih pritiskov.

Politično-ekonomski pritiski na Primorske novice bodo tudi glavni predmet končne analize, v kateri bom najprej podrobneje opisal kadrovske zamenjave, ki so jih doživeli lastniki Primorskih novic med letoma 2004 in 2006, s čimer želim dokazati, da so bili lastniki primorskega časnika v tem obdobju tesno povezani s takratno politično oblastjo oziroma da je v tem obdobju prišlo do integracije ter prepletanja medijskih, ekonomskih in političnih elit v Sloveniji. Da je imel ta pojav negativne posledice na delovanje medija, ki bi moral biti pri svojem delu neodvisen in avtonomen, bo razvidno tudi iz natančnega kronološkega pregleda dogodkov na Primorskih novicah leta 2006, ko je prišlo tudi do pomembnejših kadrovske zamenjav na tem časniku. Pri analizi si bom pomagal z zapisi Barbare Verdnik, ki je bila leta 2006 po 15 letih novinarskega ter direktorskega dela razrešena z mesta direktorice Primorskih novic, dokumentacijo, ki obsega zapisnike nadzornih svetov PN, Aktiva in Sindikata Novinarjev Primorskih novic in izjavami določenih akterjev v tej zgodbi, ki so jih objavili slovenski mediji.

3. 1 Primorske novice

3. 1. 1 Zgodovina⁸

Časopisno-založniška družba Primorske novice d. o. o. je podjetje s 60-letno tradicijo. Leta 1947 je začel delovati list Nova Gorica, ki je imel sedež v istoimenskem mestu. Najprej je izhajal kot štirinajstdnevnik, po letu dni pa je postal tednik. Leta 1953 se je preimenoval v Primorske novice. V letu 1950 je v Kopru začel izhajati Istrski tednik, ki se je tri leta kasneje preimenoval v Slovenski Jadran. Ta je enkrat tedensko združil bralce po južni Primorski in delu Notranjske. Ker pa sta se poti obeh časopisov kasneje začele prepletati, je Primorska dobila en časopis, in sicer Primorske novice. Do leta 1980 so izhajale enkrat tedensko, kasneje pa jih je bilo moč brati tudi v torek in petek. Ob svoji 30. obletnici so Primorske novice začele izhajati trikrat tedensko. Dvema tedenskima izdajama se je namreč pridružila še Sobota. Velika prelomnica pa se je zgodila leta 2004, ko so Primorske novice prešle na dnevno izhajanje. S tem prehodom je Primorska dobila svoj dnevni časopis, slovenski medijski prostor pa je dobil prvi regionalni časnik. Potrebno je dodati, da so Primorske novice še vedno najbolj bran časnik na Primorskem, kar kaže, da imajo pomembno vlogo v slovenskem družbeno-političnem prostoru. Primorske novice so nestranski časnik, ki namenja osrednjo pozornost dogajanju na Primorskem; novinarji in uredništvo so zavezani novinarski etiki, kot jo opredeljujeta Münchenska deklaracija in Kodeks novinarjev Republike Slovenije.

3. 1. 2 Privatizacija

Primorske novice so se leta 1990 privatizirale v skladu s takratno jugoslovansko zakonodajo in bile pet let kolektiv, ki je upravljal z družbenim premoženjem. Časopis je leta 1995 doživel zaključek lastninskega preoblikovanja družbe in registracijo kot Časopisno-založniške družbe Primorske novice d. o. o. Takrat so imeli 67 odstotkov lastništva notranji lastniki (51 posameznikov, večinoma zaposlenih), osem odstotkov pa Sod in Kad, Sklad za razvoj pa 16 odstotkov, ki ga je kmalu zatem kupil Infond. Po dokapitalizaciji se je leta 1996 spremenila lastniška struktura Primorskih novic. Kad je svoj delež prodal Infond Centru, leta 2001 pa so med solastnike vstopila primorska podjetja: Banka Koper, Primorje, Primorski skladi, Forma inn in Luka Koper. Leta 2002 je delež Soda kupila časopisna hiša Dnevnik, leto kasneje pa sta v lastniško razmerje vstopili še dve primorski podjetji, in sicer Hit ter Intereuropa. Ob tem je potrebno

zapisati, da se je delež notranjih lastnikov (zaposlenih) od leta 1995 do danes bistveno spremenil. Ta se je v manj kot desetih letih iz 67 odstotkov zmanjšal na le 13 odstotkov.

3. 2 Politični prostor 2004-2008

Volitve so tesno povezane s teorijami moderne demokracije, ko se je razvila in uveljavila predstavniška demokracija. Moderne demokracije namreč temeljijo na načelu ljudske suverenosti, kar pomeni, da oblast na določenem ozemlju oziroma v državi pripada ljudstvu. Ljudstvo lahko svojo oblast izvaja neposredno ali posredno, zato lahko govorimo o neposredni ali posredni demokraciji (Krašovec 2007, 11).

Leta 2004 (Vlada Republike Slovenije 2004) so se v Sloveniji odvijale parlamentarne (državnozbornske) volitve, kar pomeni da so državljanke in državljani Republike Slovenije odločali o novi vladi in o številu poslanskih mest, ki bodo pripadle posamezni politični stranki. Potekale so v nedeljo, 3. oktobra. Za 88 sedežev se je v osmih volilnih enotah skupaj potegovalo 1390 kandidat in kandidatov na 155 listah, ki so jih določile bodisi politične stranke bodisi skupine volivcev, ki niso registrirane kot politične stranke. Na volitvah je imelo pravico glasovati skupaj 1.634.402 volivcev. Skupaj je sicer glasovalo 991.263 volivcev, kar je pomenilo 60,65 odstotka vseh volilnih upravičencev. Na volitvah je zmagala Slovenska demokratska stranka (29 sedežev v Državnem zboru Republike Slovenije), pred Liberalno demokracijo Slovenije (23), Združeno listo socialnih demokratov (10), Novo Slovenijo (9), Slovensko ljudsko stranko (7), Slovensko nacionalno stranko (6) in Demokratično stranko upokojencev Slovenije (4).

Stranka SDS je kasneje sestavila osmo Vlado Republike Slovenije, ki ji je mandat nastopil 3. decembra 2004. Za predsednika vlade je stranka predlagala Janeza Janšo, ki ga je takratni predsednik Republike Slovenije Janez Drnovšek tudi potrdil. Koalicijo so poleg SDS sestavljale še Nova Slovenija, Slovenska ljudska stranka in Demokratična stranke upokojencev Slovenije.

Ob tem je potrebno poudariti, da so leta 2006 potekale še lokalne volitve. V Mestni občini Koper, kjer imajo Primorske novice svoj sedež, je drugič zapored slavil Boris Popovič, predsednik stranke Koper je naš. Ta podatek je še posebej zanimiv, saj je bila v obdobju med letoma 2004 in 2007 Mestna občina Koper tudi lastnik Primorskih novic.

3. 3 Medijski prostor 2006

Freedom House⁹ (Karlekar in Marchant 2008, 272–273) je v svoji izdaji, ki obravnava svobodo tiska v posamičnih državah za leto 2006 za Slovenijo zapisal, da se je vpliv vlade na medije v tem letu povečal. Kot primer tovrstne ugotovitve avtorji publikacije navajajo leta 2005 sprejeti zakon o Radioteleviziji Slovenija, s čimer si je vlada zagotovila še večji vpliv na javno radiotelevizijo. Med drugim so še zapisali, da so bili nekateri slovenski mediji v tem letu deležni političnega in ekonomskega pritiska. Kar nas zanima in kar bo v nadaljevanju tudi predmet podrobne analize, je ugotovitev organizacije Freedom House (Karlekar in Marchant 2008, 272–273), ki je v svoji publikaciji za leto 2006 zapisala, da se mediji v Sloveniji financirajo iz privatnih investicij, pri čemer ima vlada velik vpliv, še posebej na lastnike nekaterih slovenskih medijev.

Slovenski medijski prostor je sicer po državnozborskih volitvah leta 2004 doživel ker nekaj sprememb. Kot ugotavljata Bašić Hrvat in Petković (2007, 9), nerazrešena razmerja med politiko in mediji v Sloveniji že vrsto let, še posebej po spremembi oblasti leta 2004 povzročajo spore javnosti. Oblast je namreč ravno takrat s pomočjo svojih paradržavnih skladov, ki sta bila neposredna in posredna lastnika nekaterih slovenskih medijev, izpeljala nekatere odmevne kadrovske zamenjave, najprej pri lastnikih, nato pa še v medijih. Čeprav so slovenski mediji leta 2006 doživeli kar nekaj kadrovske sprememb, pri čemer lahko omenimo RTV Slovenija, časnika Delo in Večer, bomo to nerazrešeno razmerje med politiko in mediji prikazali na konkretnem primeru, in sicer na regionalnemu časniku Primorske novice. Iz končne analize bo obenem razvidno, da so politične in ekonomske elite v tem obdobju izkoristile moč medijev za doseganje večinoma kratkoročnih političnih ciljev, ob tem pa samim medijem prizadejale pogubne udarce.

3. 4 Analiza

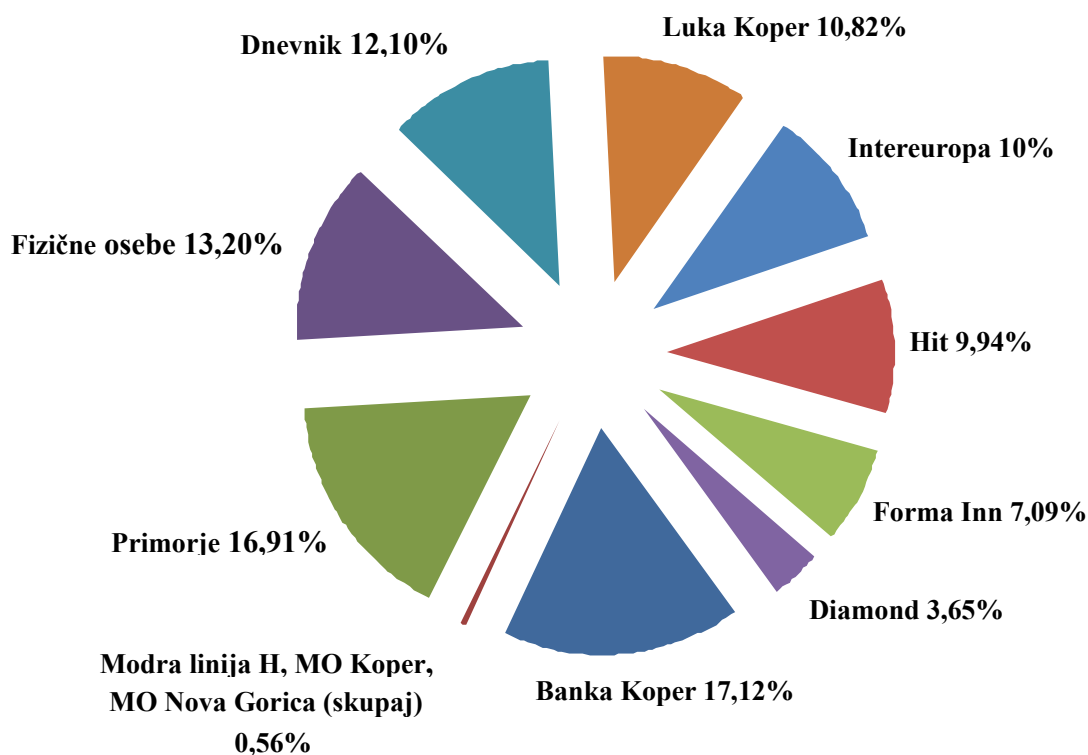
V svoji analizi bom najprej predstavil lastnike Primorskih novic iz leta 2006, njihove medsebojne odnose in odnose do oblasti, tako lokalne kot tudi državne, zaradi česar bo potrebno obravnavati tudi paradržavna sklada Kad in Sod. Ob tem želim pokazati, kako je leta 2006 na Primorskem prišlo do politično-ekonomske elite, ki si je med drugim

⁹ Freedom House, ki izdaja omenjeno publikacijo, je neodvisna privatna organizacija, ki se zavzema za svobodo po celem svetu. Pri zbiranju podatkov ji pomagajo raziskovalci po celem svetu.

podredila tudi Primorske novice. Zato bom najprej opisal kadrovske spremembe, ki so jih pred letom 2006 doživeli največji in najpomembnejši lastniki Primorskih novic, pri tem pa bom pozoren na posameznike, ki so v tem obdobju prevzeli vodilna mesta tako v upravah kot tudi nadzornih svetih teh podjetji. Osredotočil se bom predvsem na njihovo politično ozadje, pri čemer mi bodo v pomoč podatki Državne volilne komisije Republike Slovenije (glej prilogi A in B).

Na koncu analize bom kronološko predstavil dogodke, ki so se na Primorskih novicah zvrstili v letu 2006 in ki kažejo na to, da je imela takratna tako državna kot tudi lokalna oblast s pomočjo ekonomske elite močan vpliv na delovanje tega medija. Zaradi nenehnih političnih pritiskov in medijsko nestrokovnih potez lastnikov so bili namreč na Primorskih novicah leta 2006 in 2007 zamenjani direktorica, njen naslednik, dva odgovorna urednika, urednica centralne redakcije, urednik politike in gospodarstva ter urednica kulture, sam medij pa je bil s takšnimi potezami pahnen v stanje, za katerega o neodvisnosti ter avtonomiji novinarstva ne moremo govoriti. Kot piše Žerdin (2008), je v tem obdobju »nova politična oblast uporabila vse mehanizme, ki so ji bili na voljo, da bi po eni strani razbila staro poslovno-politično omrežje, hkrati pa je z bliskovitim naskokom, v nekaj mesecih, stkala novo omrežje«.

Slika 3. 1: Primorske novice in lastniki leta 2006



Vir: Medijska preža (2007, 8)

Lastniki Primorskih novic leta 2006 so bili: Banka Koper (17,12), Primorje (16,91), fizične osebe (13,20), Dnevnik (12,10), Luka Koper (10,82), Intereuropa (10,00), HIT (9,94), Forma Inn (7,09), Diamond (2,20), Mestna občina Koper (0,29), Mestna občina Nova Gorica (0,25) in Modra linija H (0,02).

Nadzorni svet Primorskih novic so v letu 2006 sestavljali predsednik Gorazd Humar (Primorje), Tilen Majnardi (Hit), Mirko Pavšič (Luka Koper), Aleksander Lozej (Banka Koper) in Boris Ugrin (notranji lastniki).

Kapitalska družba in Slovenska odškodninska družba

KAD - Kapitalska družba, d. d., je pravna oseba, organizirana kot delniška družba, katere edini delničar in ustanovitelj je Republika Slovenija¹⁰.

SOD - Slovenska odškodninska družba, d.d., (v nadaljevanju družba) je organizirana kot delniška družba, katere ustanovitelj in edini delničar je Republika Slovenija¹¹.

Ker sta KAD in SOD, katerih je edini delničar Republika Slovenija, kot neposredna ali posredna lastnika še vedno močno vpeta v slovenski medijski prostor, je potrebno najprej predstaviti ta paradržavna sklada. Leta 1995 sta imela skupaj s Skladom za razvoj v slovenskih medijih 40 odstotkov lastninskega deleža, a se je njuno neposredno lastništvo v medijih z leti zmanjšalo zaradi odprodaje deležev. Kdaj in komu sta odprodajala svoje deleže, pa je težko natančno zapisati. Kot ugotavljata Bašić Hrvat in Petković (2007, 24–25), je Kad zelo hitro odprodal svoje lastniške deleže v lokalnih in regionalnih radijskih postajah, Sod pa je večino svoje »medijske lastnine« začel odprodajati po letu 2000. Oba sklada pa sta zadržala svoje deleže v dnevnikih časopisih. Te sta prodajala takrat, ko je za to nastalo primerno politično ozračje. Dodajmo, da sta Kad in Sod tudi pomembna lastnika nekaterih primorskih podjetji, ki so vpeta v lastniško mrežo Primorskih novic.

¹⁰ Kapitalska družba, d. d., je pravna oseba, organizirana kot delniška družba, katere edini delničar in ustanovitelj je Republika Slovenija. Datum ustanovitve: 24. 10. 1996 Poslanstvo Kapitalske družbe je zagotavljati dodatna sredstva za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. To nalogo izpolnjuje z upravljanjem lastnega premoženja ter z upravljanjem premoženja pokojninskih skladov.

¹¹ Slovenska odškodninska družba, d.d., je bila ustanovljena z Zakonom o Slovenskem odškodninskem skladu kot finančna organizacija za poravnavo obveznosti upravičencem po zakonu o denacionalizaciji, zakonu o zadrgah in drugih predpisih, ki urejajo denacionalizacijo premoženja, naknadno pa so se njene naloge razširile tudi na poravnavo obveznosti po zakonu o izdaji obveznic z plačilo odškodnine za zaplenjeno premoženje zaradi razveljavitve kazni zaplembe premoženja, zakonu o plačilu odškodnine žrtvam vojnega in povojnega nasilja in zakonu o vračanju vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje.

Leta 2005 sta zamenjave v svojih vodstvenih strukturah doživela tudi paradržavna sklada Sod in Kad. Vlada je namreč na čelo Soda 5. aprila 2005 imenovala Marka Pogačnika, ki je na državnoborskih volitvah leta 2004 kandidiral v volilnem okraju Trbovlje na listi stranke NSi, medtem ko je bil v marcu na vrh Kada s strani skupščine postavljen Tomaž Toplak, ki je to funkcijo opravljal že v vladi Andreja Bajuka (nekdanji predsednik NSi) leta 2000. Kot nadzornik je deloval še v nadzornih svetih Zavarovalnice Triglav, Abanke in Istrabenza. Čeprav Toplak na državnoborskih volitvah ni kandidiral, pa je bil kot predsednik odbora za gospodarstvo aktiven v strokovnem svetu SDS.

Banka Koper

Banka Koper kot največja lastnica Primorskih novic (s članom v nadzornem svetu) po letu 2004 ni doživela bistvenih kadrovskih sprememb. Predsednik uprave je ostal Vojko Čok, ki je kasneje prevzel mesto predsednika nadzornega sveta. Ostali člani uprave so še bili: Corrado Casalino (podpredsednik), Igor Kragelj, Aleksander Lozej (svetovalec) in Viljem Semolič (svetovalec). Pri Banki Koper je potrebno vedeti, da sta Intereuropa in Luka Koper njena komintenta.

Nadzornemu svetu Banke Koper je sicer v letu 2006 predsedoval Giuseppe Cuccurese (SanPaolo IMI S.p.a.). Ostali člani sveta so še bili Andrej Lovšin (predsednik uprave Intereuropa), Flavio Gianetti (SanPaolo IMI S.p.a.), Michele Raris (SanPaolo IMI S.p.a.), Carlo Moretti (SanPaolo IMI S.p.a.), Janko Kosmina (predsednik nadzornega sveta Istrabenz d.d.) in Marjan Babič (Luka Koper d.d.). Pomembnejši lastniki Banke Koper so bili Luka Koper (10 odstotkov), Istrabenz (10), Intereuropa (1,67) in Intesa Sanpaolo (74,54).

Primorje

Ajdovsko gradbeno podjetje Primorje je bilo leta 2006 drugi največji lastnik Primorskih novic, imelo pa je tudi predsednika nadzornega sveta v tej časopisni družbi. Leta 2006 je Primorje, ki ga je vodil Dušan Črnigoj, doživelo korenite spremembe v svoji lastniški mreži, saj je vodstvo podjetja ravno v tem obdobju izpeljalo menadžerski odkup od paradržavnih skladov. Pred tem sta bila namreč Kad (17,38) in Sod (8,88) pomembna lastnika tega gradbenega podjetja, zaradi česar se je moralo vodstvo Primorja v letu

2006 približati takratni Janševi vladi, da je lahko odkupilo državni delež v zelo dobičkonosni družbi. Za nadaljnjo analizo je potrebno še vedeti, da sta (in še) Primorje in Mestna občina Koper daljše obdobje vodila odlične poslovne odnose. Koprski župan Boris Popovič in Dušan Črnigoj sta na primer 7. marca 2006 podpisala pogodbo o izgradnji čistilne naprave za Koper in Izolo. Vrednost naložbe je znašala 4,5 takratnih milijard tolarjev, pri čemer je država namenila 33 odstotkov potrebnih sredstev, občini pa 14 odstotkov sredstev (STA 2006a). V začetku leta 2008 sta Popovič in Črnigoj podpisala tudi koncesijsko pogodbo za gradnjo olimpijskega centra – bazena Koper (STA 2008a), obenem pa je Primorje zgradilo tudi prvo garažno hišo v središču mesta, ki so jo slavnostno odprli leta 2009. Dodajmo, da je Računsko sodišče Republike Slovenije v svojem Revizijskem poročilu z naslovom Poslovanje Mestne občine Koper, pri čemer je revidiralo pravilnost poslovanja Mestne občine Koper v letu 2006 in ravnanja s stvarnim premoženjem v letu 2007, zapisalo, da je MOK z izbrano družbo Primorje 28. julija 2006 sklenila pogodbo za preplastitev lokalne ceste v Šalari. Računsko je še ugotovilo, da je MOK s Primorjem zamenjala zemljišče v skupnem znesku 2.009.291 evrov za poslovno stavbo v skupnem znesku 2.561.007 evrov (Računsko sodišče Republike Slovenije 2008).

Luka Koper

Četrta največja lastnica Primorskih novic leta 2006 je bila Luka Koper, ki je imela tudi člana v nadzornem svetu te časopisne družbe. Kot gre razbrati iz lastniške strukture, ki je bila konec leta objavljena v letnem poročilu te družbe, so bili največji lastniki Luke Koper Republika Slovenija (51 odstotkov), Mestna občina Koper (3,3), Kad (5,2), Sod (11,1) in Fizične osebe (13,7). V Luki Koper je po letu 2004 prišlo do korenitih sprememb v vodstveni strukturi. Leta 2005 je glavni direktor Bruno Korelič leto dni pred zaključkom svojega mandata nadzornemu svetu družbe podal nepreklicno odstopno izjavo. Skupščina družbe, v kateri je takrat država imela 51-odstotni delež, je pred tem potrdila tudi zamenjavo predstavnikov države v nadzornem svetu. Nekaj mesecev kasneje je nadzorni svet Luke Koper tako za predsednika uprave družbe soglasno imenoval Roberta Časarja, ostali člani uprave pa so postali bili Aldo Babič, Marjan Babič in Pavle Krumenker. Časar je šest let vodil občinski odbor SDS v Piranu. Na listi te stranke je prvič kandidiral na lokalnih volitvah leta 1994, ko je bil izvoljen v piranski občinski svet, kasneje pa še leta 1998, prav tako na listi SDS. Na listi SDS je kandidiral tudi na državnozborskih volitvah leta 2008 v drugem volilnem okraju (glej prilogo B).

Predsednik nadzornega sveta Luke Koper je v tem obdobju postal Marko Starman, njegov namestnik pa Peter Verlič, sicer član SDS in občinski svetnik te stranke v Grosupljem, ki je dvakrat (tudi v obdobju 2004-2008) opravljal vlogo državnega sekretarja na prometnem ministrstvu. Predsednik nadzornega sveta Marko Starman je bil leta 2000 in po letu 2004 državni sekretar na ministrstvu za okolje in prostor. Ostali člani nadzornega sveta so bili še Tatjana Jazbec, Robert Jerman, Metod Mezek, Alverino Pavletič, Boris Popovič (župan MOK), Marko Valentinčič in Bojan Zadel. Ob tem je potrebno zapisati, da je bil Zadel dvakrat kandidiral na državnozborskih volitvah v 2. volilni enoti na listi SDS (1992 in 1996), med drugim pa je leta 1996 predsedoval Občinskemu odboru SDS Izola. Valentinčič je član stranke Nova Slovenija, leta 1992 pa je bil na državnozborskih volitvah v 2. volilni enoti tudi kandidat pri takratni Slovenskih krščanskih demokratov (predhodnici NSi). Leta 2000 je bil pri stranki NSi član odbora za gospodarstvo. Dodajmo še, da so bili v tej sestavi Starman, Verlič in Zadel predstavniki Republike Slovenije, Popovič, ki je julija 2007 postal tudi predsednik tega organa, predstavnik MOK, medtem ko je bil Valentinčič predstavnik Skladov Republike Slovenije. Ostali člani nadzornega sveta so bili predstavniki delavcev ali malih delničarjev družbe.

Intereuropa

Šesti največji lastnik Primorskih novic v letu 2006 je bila družba Intereuropa, ki je istega leta prav tako doživela kadrovske spremembe v svoji vodstveni sestavi. 17. januarja 2006 je bil na mesto predsednika uprave imenovan Andrej Lovšin, član SDS, ki je nasledil Jožeta Kranjca. Slednjemu se je že pred imenovanjem novega predsednika uprave iztekel mandat. Novi predsednik Andrej Lovšin je bil med letoma 1990 in 1994 direktor obveščevalno-varnostne službe obrambnega ministrstva, leta 2000 je v kabinetu predsednika vlade opravljal funkcijo svetovalca za obrambne zadeve, obenem pa je bil sekretar sveta za nacionalno varnost. Poleg tega, da je bil Lovšin leta 2006 na čelu Intereurope, je bil še član nadzornega sveta Banke Koper. Ostala člana uprave sta še bila Zvezdan Markežič (namestnik) in Ondina Jonke (delavska direktorica).

Predsednik nadzornega sveta Intereurope je bil Boštjan Rigler, ki je bil leta 2005 dejaven v strokovnem svetu SDS, kjer je vodil odbor za informacijsko družbo. Rigler je nastopil tudi na lokalnih volitvah leta 2006, ko ga je predlagala stranka SDS, in bil v drugem krogu tudi izvoljen za župana občine Škofljice. Leta 2006 je bil član

nadzornega sveta te družbe še Ervin Bužan, ki je leta 2004 na državnozborskih volitvah v 2. volilni enoti kandidiral na listi SDS. Ostala člana nadzornega sveta sta še bila Anton Može in Manja Skernišak. Dodajmo še, da so bili največji lastniki Intereurope leta 2006 Luka Koper (24,8 odstotka), Kad (9,1) in Sod (6).

Hit

Člana v nadzornem svetu Primorskih novic je imela tudi novogoriška družba Hit, ki je bila deveti največji lastnik tega medija. Po letu 2004 je prišlo do kadrovskih sprememb tudi v tej igralniški družbi. Branka Tomažiča je 21. marca leta 2006 nasledil Niko Trošt. Nadzorni svet je Tomažiča, ki bi se mu mandat iztekel leta 2009, predčasno razrešil, na ostala mesta v upravi družbe pa imenoval Jano Grbec, svetnica stranke SDS v novogoriškem občinskem svetu, članico strokovnega sveta SDS in takratno članico upravnega odbora Sod. Grbčeva je na listi SDS kandidirala tudi na državnozborskih volitvah leta 2004 v 2. volilni enoti. Ostala člana uprave sta še bila Marjan Zahar in Srdan Tovornik.

Predsednik nadzornega sveta družbe Hit je februarja 2006 postal Viktor Baraga kot predstavnik Kada. Njegov namestnik je takrat postal Alojz Durn kot predstavnik vlade. Ostali člani nadzornega sveta so postali še Rajko Harej (predstavnik Sod in član SLS, leta 2008 je kandidiral na listi SLS-SMS v 2. volilni enoti) in Niko Jurca (predstavnik lokalne skupnosti, leta 1996 in 2000 je na listi SDS kandidiral na državnozborskih volitvah v 2. volilni enoti), ki je leta 2000 opravljal delo podsekretarja na Ministrstvu za okolje in prostor. Preostala predsednika nadzornega sveta sta bila še Igor Lapajne in Matej Brezigar kot predstavnika delavcev. Lastniki Hita so bili leta 2006 Sod in Kad (20 odstotkov) ter Mestna občina Nova Gorica (15,06).

Mestna občina Koper

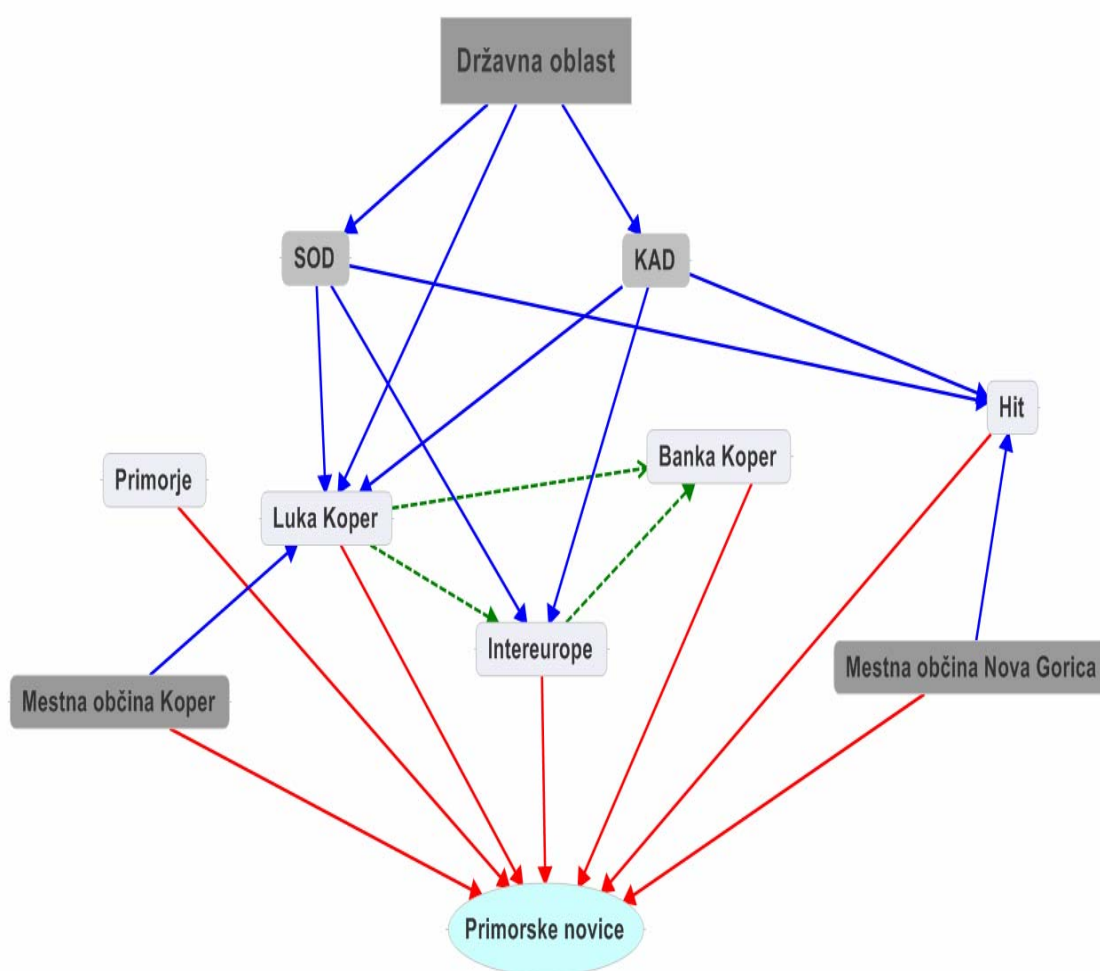
Čeprav je bila Mestna občina Koper (MOK) v letu 2006 ena od najmanjših lastnikov Primorskih novic (0,29), pa je odigrala najpomembnejšo vlogo pri tem, da je primorski časnik v tem letu ostal brez direktorice in odgovornega urednika. Zato si je potrebno podrobneje pogledati tudi tega lastnika v letu 2006.

V Mestni občini Koper je v letu 2006 županoval Boris Popovič iz liste Koper je naš. Dve leti pred tem je bila njegova stranka Slovenija je naša prisotna na državnozborskih

volitvah. Da je bil koprski župan blizu vladi, ki je vladala med letoma 2004 in 2008, potrjujeta podatka, da je Popovič leta 2008 na državnozborskih volitvah, ko njegova stranka ni kandidirala, podprl stranko SDS (STA 2008b) in da je stranka SDS na lokalnih volitvah leta 2006 za župana Mestne občine Koper podprla Borisa Popoviča (STA 2006b).

Mestna občina Koper je bila leta 2006 tudi pomemben akter v lastniških strukturah primorskih družb. MOK je imela svoj lastniški delež (3,3 odstotni) v Luki Koper, župan Popovič pa je bil tudi član nadzornega sveta te koprške družbe. Leta 2007 je postal predsednik tega organa. O povezavi med Primorjem in MOK smo pisali že pri analizi ajdovske družbe.

Slika 3. 2: Graf lastniških povezav



Kot je razvidno iz zapisanega in prikazanega v grafu, je leta 2006 prišlo na Primorskem do politično-ekonomske elite, ki si je med drugim lastniško podredila tudi Primorske novice. Nedopustno je že to, da si lahko tako državna (posredno ali neposredno) kot tudi

lokalna oblast lastita medij, ki bil moral biti v svojem poslanstvu neodvisen in avtonomen. V nadaljevanju analize bomo pokazali, da so medijski lastniki v primeru Primorskih novic delovali nestrokovno, na podlagi političnih simpatij in predvsem v prid kratkoročnim ciljem. Ti cilji pa niso imeli nobene zveze z novinarstvom kot dejavnostjo, ki bi morala biti ločena in neodvisna od drugih družbenih in političnih dejavnosti. Po prehodu Primorskih novic na dnevno izhajanje se je tako zgodil t. i. politični prevzem časopisa, povezan z lastniško strukturo. Uredniška politika je vse bolj postajala stvar politike. In političnih razprtij. Nezadovoljstvo v uredništvu je naraščalo, članki so se rezali, odnosi krhali, nezadovoljnim je naposled uspelo strmoglaviti odgovornega urednika, kmalu za njim pa je padel še direktor (Figelj 2007, 10).

3. 4. 3 Vpliv oblasti na Primorske novice

Potem ko so se odvile v prejšnjem poglavju opisane kadrovske zamenjave v primorskih podjetjih in hkrati lastnikih Primorskih novic, so se podobne spremembe zgodile še na tem mediju. V letu 2006, ko so bile na sporedu tudi lokalne volitve, je namreč prišlo do tako hudih političnih pritiskov na lastnike Primorskih novic, da so ti neutemeljeno in nestrokovno zamenjali preverjeni novinarski kader, ki je v tem obdobju želel nadaljevati vizijo regionalnega časnika. V kronološkem pregledu, ki sledi, bo nazorno predstavljeno, kako je prišlo do zamenjave direktorice Primorskih novic Barbare Verdnik, odgovornega urednika Bojana Gluhaka ter nekaterih urednikov v letu 2006 in kako so ta mesta prevzeli neizkušeni in medijsko »podhranjeni« posamezniki, ki so morali kmalu zatem svoja mesta prepustiti naslednikom, kar je v novinarsko hišo, ki se je želela uveljaviti kot pomemben regionalni časnik v slovenskem prostoru, pripeljalo nemir in zastoj v razvoju. Dokaz, da je vpliv oblasti na medije ne samo nedopusten, ampak je lahko tudi poguben proces.

Kronološki pregled dogodkov na Primorskih novicah

Februar

- Med lastniki in vodstvom Primorskih novic pri vodenju družbe in pri njenem poslovanju pred februarjem 2006 ni prišlo do nobenih razhajanj, pa čeprav so Primorske novice komaj 27. septembra leta 2004 prešle na šestdnevno izhajanje, kar je bil iz finančnega vidika velik zalogaj za sam medij. To dokazujejo tudi ugotovitve in cilji s 15. skupščine družbe Primorskih novic, ki je potekala 6. februarja. Takrat je bila sprejeta

sprememba družbene pogodbe in plan za leto 2006. Skupščina je takrat z 98 odstotki glasov prisotnih tudi potrdila načrt za leto 2006 in oceno, da je družba prvo leto izhajanja dnevnika poslovala v skladu z načrti iz elaborata (Primorske novice vsak dan) za štiriletno obdobje in v skladu s planom za preteklo leto. Temeljni cilji skupščine so bili: leto 2006 zaključiti s pozitivnim rezultatom, dnevno prodati povprečno 18.000 izvodov, izdati novo tedensko prilogo s časnikom Večer, povečati oglaševalske prihodke, strateško vodenje kadrovske politike ... Na področju kadrov je bilo zaradi prehoda na vsakodnevno izhajanje ugotovljeno največje pomanjkanje izkušenega kadra na vseh ravneh Primorskih novic. Zato je bila takrat tudi izražena želja, da uredništvo dobi dva ali tri izkušenejše novinarje oziroma urednike. Planirani stroški dela so bili 577 milijonov takratnih tolarjev, stroški reklame in propagande pa 50 milijonov.

- Oktobra leta 2006 je bil v Sloveniji na sporedu prvi krog lokalnih volitev. Ker koprski župan Boris Popovič (stranka Koper je naš) ni bil zadovoljen s pisanjem Primorskih novic že po lokalnih volitvah leta 2002, je v začetku februarja na kosilo povabil Roberta Časarja (predsednik uprave Luke Koper), Andreja Lovšina (Intereuropa), Vojka Čoka (Banka Koper) in Dušana Črnigoja (Primorje). Glavna tema pogovora so bili takratni kadri Primorskih novic, beseda pa je tekla tudi o tem, kakšen bi moral biti časnik pred bližajočimi se lokalnimi volitvami (Verdnik 2007, 7).

- Po tem kosilu z županom sta istega meseca Vojko Čok in Dušan Črnigoj na pogovor povabila takratno direktorico Primorskih novic Barbaro Verdnik. Prenesla sta ji sporočilo, da njeno vodenje podjetja ni bilo sporno, da pa vsebina časnika ni vselej naklonjena koprskemu županu. Sporočila sta ji, da bo njena funkcija ogrožena, če ne bo zamenjala odgovornega urednika Primorskih novic Bojana Gluhaka, ki mu je mandat potekel čez nekaj mesecev, in sicer novembra 2006 (Verdnik. 2007, 8).

- 22. februarja je direktorica Primorskih novic od vodje za stike z javnostmi na Mestni občini Koper Mojce Beljan izvedela, da mora novi odgovorni urednik Primorskih novic postati Aljoša Curavić, sicer urednik italijanskega programa na Televiziji Koper (Verdnik 2007, 8).

- 24. februarja je osrednji slovenski splošno-informativni časnik Delo poročal (Šuligoj 2006), da je Primorskim novicam po poldrugem letu prehoda na dnevnik ta načrt uspel. Načrt poslovanja družbe je sicer predvideval poslovanje s sedmimi milijoni tolarjev dobička, v javnosti pa je bilo že takrat govora, da bi nekateri lastniki radi imeli

vpliv nad vsebino časopisa. Takrat naj bi imel županov urad na Mestni občini Koper resne pripombe nad vsebino časopisa.

Marec

- Pred prvo sejo nadzornega sveta Primorskih novic, ki se je odvila 27. marca 2006, je direktorica Barbara Verdnik z Aljošo Curavičem kot tudi z ostalimi kandidati za novega odgovornega urednika opravila osebne profile. V tem obdobju je bila za izvršno urednico Primorskih novic izbrana Darja Verbič, ki je morala pred tem zapustiti mesto odgovorne urednice na Večer. Uredništvo Primorskih novic je takrat Darji Verbič izreklo visoko pozitivno mnenje. »To je bil, kot kaže, znak za lastnike, da se njihovim naročilom ne bom uklonila. Iskala sem zveziranega časopisnega urednika, ki bi bil dober vodja, organizator dela in ki bi v uredništvo prinesel izkušnje ter znanje« (Verdnik 2007, 8).

- Nadzorniki so na prvi seji nadzornega sveta obravnavali informacije o poslovanju družbe v letu 2005 in v prvih dveh mesecih leta 2006. Ker je bilo vse v skladu z elaboratom in planom je nadzorni svet brez pripomb sprejel obe informaciji. Direktorici Barbari Verdnik je naložil pripravo poslovnika in osnutek okvirnih sej nadzornega sveta. Direktorica je na tej seji želela spregovoriti o željah nekaterih lastnikov, da naj se zamenja odgovornega urednika, vendar se člani o tem niso želeli pogovarjati. Nadzorni svet je tako samo zagotovil direktorici, da je imenovanje odgovornega urednika v njeni pristojnosti in da se sam v poslovanje družbe ne bo vmešaval.

Maj

- 13. maja je osrednji slovenski splošno-informativni časnik Delo poročal (Šuligoj 2006), da je želel nemški medijski koncern Waz vstopiti v lastništvo Primorskih novic, vendar so se takratni lastniki odločili, da ostanejo Primorske novice v rokah primorskih podjetij.

- 26. maja je potekala 16. skupščina družbe Primorskih novic, na kateri so prisotni obravnavali in tudi sprejeli letno poročilo kot tudi oceno, da je družba dosegla pričakovane cilje in utrdila položaj na trgu. Ocenili so še, da se izguba pokrije v breme prenesenih dobičkov iz preteklih let. Skupščina je tudi sporočila, da je družba upravičila

prehod na dnevno izhajanje. Sklepi na tej skupščini so bili ponovno sprejet z 98-odstotno večino prisotnih. Po skupščini je predsednik nadzornega sveta Primorskih novic Gorazd Humar poklical Barbaro Verdnik in ji sporočil, da jo bodo razrešili. Novi direktor naj bi postal Aljoša Curavić (Verdnik 2007, 8).

Junij

- Junija je skupina treh podjetij, lastnikov Primorskih novic (koprski Luka in Intereuropa ter novogoriški Hit), s sodelovanjem Banke Koper in ajdovskega Primorja, prav tako lastnikov Primorskih novic, mimo ostalih lastnikov prevzela Primorske novice in posegla v vodenje časopisno-založniške družbe. Koordinacijo prevzema je opravil koprski župan Boris Popovič. Sklepamo lahko, da je bil namen prevzema zagotoviti lojalnost časnika do vladajoče opcije in na lokalni ravni zagotoviti ustrezno podporo pred lokalnimi volitvami (Japelj 2007, 9).

- 1. junija je Darja Verbič prevzela funkciji urednice centralne redakcije in izvršne urednice (kar pomeni tudi namestnice odgovornega urednika).

- Pred drugo sejo nadzornega sveta Primorskih novic je sledil preobrat, saj je Aljoša Curavić takrat obvestil predsednika nadzornega sveta Gorazda Humarja, da se ne bo potegoval za mesto direktorja Primorskih novic in da bo ostal na mestu urednika informativnega programa italijanskih programov koprške televizije (STA 2006c).

- 5. junija je časnik Dnevnik objavil članek (Tanackovič 2006a), ki je napovedoval zamenjavo direktorice Barbare Verdnik. Med drugim je avtorica prispevka zapisala, da s pisanjem Primorskih novic že od nekdaj ni zadovoljen koprski župan Boris Popovič, ki je po zamenjavi oblasti dobil večji vpliv pri lastnikih koprskega časopisa. Med drugimi pa naj bi bili nezadovoljni tudi nekateri lastniki časnika, češ da jim namenja premalo prostora za njihove dosežke. »Nimam nič proti, če zamenjajo vodstvo Primorskih novic, saj slabše kot je zdaj, ne more biti. Primorske novice so skrajno pristranski časopis. Tako kot bi oni hoteli zamenjati mene, bi jaz zamenjal tudi njih,« je takrat izjavil Boris Popovič.

- Istega dne je Aktiv novinarjev Primorskih novic nadzornemu svetu in javnosti (medijem) poslal pismo, v katerem je pozval lastnike, naj ravnajo modro in odgovorno.

- 6. junija je bila sklicana druga seja nadzornega sveta Primorskih novic. Na tej seji je nadzorni svet sprejel sklep, da se z naslednjim dnem iz nekrivdnih razlogov razreši funkcije direktorice dotedanjo direktorico družbe Barbaro Verdnik. Na isti seji je nadzorni svet z naslednjim dnem in za dobo štirih let na direktorsko mesto postavil Sergeja Škrlja, ki je službo tudi sprejel. Nadzorni svet je še Verdnikovi ponudil sklenitev nove pogodbe o zaposlitvi za drugo ustrezno delovno mesto, in sicer mesto svetovalke direktorja. Družba in Barbara Verdnik sta tako še sklenili sporazum o ureditvi razmerij iz delovnega razmerja zaradi razrešitve, iz katerega je razvidno, da je dotedanja direktorica v času do njene razrešitve korektno izpolnjevala in opravljala vse naloge direktorja družbe v skladu z zakonom, načrti in sklepi organov družbe ter da je za obdobje januar-april 2006 nadzornemu svetu predložila poročilo o poslovanju. Iz zapisnika druge seje nadzornega sveta je možno razbrati, da se Boris Ugrin kot predstavnik notranjih lastnikov načeloma ni strinjal s predlogom lastnikov, da se razreši direktorico Primorskih novic. Med drugim je na tej seji povedal, da »so vsi zaposleni v PN v zadnjih letih naredili velike profesionalne korake, ki so težko primerljivi z drugimi mediji. Edinstvenega projekta, kot so Primorske novice vsak dan, brez Barbare Verdnik ne bi bilo«. Predsednik nadzornega sveta Gorazd Humar mu je na tej seji povedal, da je nadzorni svet dobil izziv z odprtim pismom Aktiva novinarjev Primorskih novic, da deli mnenje vseh članov nadzornega sveta, da so sporočilo vzeli na znanje in da niso spregledali njegovega pomena. Sklep o razrešitvi in imenovanju novega direktorja so na koncu člani nadzornega sveta sprejeli s štirimi glasovi za in en proti. Ob tem je Humar Verdnikovi izrekel vso priznanje za dotedanje delo in ji čestital za vse uspehe. Na isti seji je predsednik nadzornega sveta tudi predstavil kandidata za direktorja družbe, in sicer Sergeja Škrlja. »Pogovor z novinarji po seji je bil nekorekten in neprepričljiv. Gorazd Humar ni znal pojasniti, zakaj so me razrešili, niti s čim jih je prepričal novi kandidat. Vse, kar je povedal, je bilo, da lahko nadzorni svet v imenu kapitala naredi kar koli in je to tudi stori« (Verdnik 2007, 8).

- Časnik Dnevnik je 7. junija pisal (Tanackovič 2006b), da je Sergej Škrlj po izobrazbi ekonomist, ki je bil pred imenovanjem za direktorja Primorskih novic direktor podjetja NLB Leasing v Kopru, pred tem pa je delal v Emoni Obala in Delamarisu. Priznal je tudi, da so mu mesto direktorja lastniki ponudili zadnje dni, zato takrat še ni imel izdelanega programa in vizije za podjetje, ki ga prevzema.

- 20. junija je zaradi osebnih razlogov odstopil odgovorni urednik Primorskih novic Bojan Gluhak. Na objavljeni razpis so se nato za novega odgovornega urednika

prijavili Venčeslav Japelj (dolgoletni urednik in novinar Primorskih novic), Aljoša Curavić, Danica Cmrečnjak (novinarka Dnevnika), Franco Juri (publicist in karikaturist), Tadej Labernik (novinar in urednik) in Tino Mamić (novinar Primorskih novic). Direktor Sergej Škrlj je na koncu izbral Tina Mamića. Neuradno sta mu izbor narekovala Robert Časar in Andrej Lovšin po naročilih iz Ljubljane (Verdnik 2007, 8). Mamić je bil takrat član programskega sveta RTV, bil je urednik revije Ognjišče, urednik regionalnega programa Radia Ognjišče, bil je uslužbenec evropske komisije in ni bil član nobene stranke. Mamića je podprl tudi Aktiv novinarjev Primorskih novic. Od 59 članov uredništva se je glasovanja udeležilo 49 novinarjev, od tega je pozitivno mnenje podalo 25 članov aktiva, negativno pa 21 članov. Tri glasovnice so bile neveljavne.

Oktober

- Po podatkih državne volilne komisije (DVK) so Koprčani z 70,27 odstotki glasov (17.304) že v prvem krogu za župana ponovno izbrali kandidata stranke Koper je naš Borisa **Popoviča**. Na drugem mestu je z 11,63 odstotka (2.864 glasov) pristal kandidat SD Jadran Bajec. Volilna udeležba v Mestni občini Koper je bila 60,66 odstotna (STA 2006č).

- Dan po volitvah, torej 23. oktobra se je zgodil napad Borisa Popoviča na novinarko Primorskih novic Petro Vidrih, ki je z njim opravljala intervju. Popovič je novinarko zmerjal s psovki, jo nagnal iz prostora, kjer je potekal intervju in ji grozil s fizično silo. Napad so obsodili odgovorni urednik Primorskih novic Tino Mamić, Aktiv novinarjev Primorskih novic, Društvo novinarjev Slovenije in Sindikat novinarjev Slovenije. Mestna občina Koper se je po dogodku odpovedala naročnini na trinajst izvodov Primorskih novic. »To ni objektivni časopis in menim, da tam potrebujejo prevetritev. Petra Vidrih po mojem ne more biti več novinarka. Prav tako bomo prodali svoj delež v Primorskih novicah. Če ga ne bo nihče želel kupiti, ga bomo pa šenkali,« je za Dnevnik (2006) 26. oktobra povedal Popovič. Koprskemu županu je sodišče 10. decembra 2009 zaradi tega primera dosodilo tri mesece pogojne kazni za poskusno dobo enega leta.

- Da je prišlo do popolne kadrovske in organizacijske zmede na Primorskih novicah, dokazujejo tudi podatki, da je bila po imenovanju novega odgovornega urednika 30. oktobra razrešena izvršna urednica Darja Verbič, zamenjani pa so bili še

pomočnik odgovornega urednika, namestnik odgovornega urednika v Novi Gorici ter urednik za politiko in gospodarstvo. Mamić je opravil te zamenjave brez posvetovanja s člani uredništva, pa tudi mimo akta o sistematizaciji. Mamić je na glasovanju o podpori članov uredništva njegovi kandidaturi za en glas presegel 50-odstotno mejo, ob tem pa je dobro vedeti, da je tudi sam glasoval (Japelj 2007, 9).

December

- 1. decembra je direktor Sergej Škrlj odstavil odgovornega urednika Tina Mamića in na njegovo mesto postavil v. d. odgovorne urednice Vesno Humar. Aktiv novinarjev Primorskih novic se je takrat namreč odgovornemu uredniku uprl in mu izglasoval nezaupnico (Japelj 2007, 9). Glasovanja o tem se je udeležilo 49 od 57 članov aktiva. Večina (36) jih je menila, da odgovorni urednik ne uresničuje dobro programa in uredniške politike, 37 članov pa, da njegova kadrovska politika ni ustrezna. Kasneje je zaradi kadrovskih in finančnih težav iz osebnih razlogov odstopil še direktor Sergej Škrlj, nadzorni svet pa je na njegovo mesto postavil vodjo odnosov z javnostmi pri Luki Koper Suzano Zornada Vrabec, ki je bila pred tem tudi med kandidati za novo odgovorno urednico Primorskih novic. Novo direktorico sta podprla le dva nadzornika, Boris Ugrin, novinar in predstavnik notranjih lastnikov, se je glasovanja vzdržal. Na seji, na kateri so imenovali novo direktorico, ni bilo vseh nadzornikov – manjkala sta predstavnika Hita in Banke Koper. Podjetje in časopis, s katerima so bili lastniki še maja zadovoljni in sta uresničevala zadane načrte ter pričakovanja bralcev, sta se samo v sedmih mesecih znašla v globoki kadrovski in finančni krizi (Verdnik 2007, 9).

Zgoraj naštetih dogodki, ki so se zvrstili v letu 2006, pa niso vplivali na novinarsko in finančno stanje Primorskih novic le v omenjenem letu, temveč so imeli posledice tudi na nadaljnje delovanje prvega regionalnega časnika v Sloveniji. Nova direktorica Suzana Zornada Vrabec po novem letu namreč trem novinarjem Primorskih novic ni podaljšala pogodbe o sodelovanju. Svoje mesto je morala takrat zapustiti tudi urednica kulture Klavdija Figelj. Pozneje so sledile še odpovedi petim novinarjem, ki so bili dolgoletni sodelavci Primorskih novic, opravljali pa so povsem enake naloge v uredništvu kot redno zaposleni. Razlog, da niso bili zaposleni, pa je bilo zavračanje posloводства, da se jih zaposli (Japelj 2007, 9). Kasneje je direktorica prekinila pogodbo o sodelovanju tudi s karikaturistom Francom Jurijem, po nekaj mesecih pa je odstopila še tretja odgovorna urednica Vesna Humar. Aktiv novinarjev Primorskih novic je na njeno mesto postavil v. d. odgovorne urednice Silvo Križman, dolgoletno

novinarko in urednico črne kronike. Primorske novice so tako v manj kot letu dni zamenjale kar tri odgovorne urednice in več urednikov ter dva direktorja.

Na slabe razmere na Primorskih novicah je kasneje 5. novembra 2007 opozoril tudi Sindikat novinarjev Primorskih novic, ki je direktorici izročil odprto pismo, pod katerim se je podpisala večina urednikov in zaposlenih novinarjev (27 ljudi). V njem so zapisali, da se ne strinjamo z njenim odnosom do novinarjev in uredništva Primorskih novic ter da ga odklanjajo. Direktorici so med drugim še sporočili, da z odslavljanjem novinarjev in z osebnim poseganjem v delo uredništva zmanjšuje njegovo avtonomnost in verodostojnost, časniku pa jemlje vsebinsko pestrost in kakovost.

Med drugimi so na slabe razmere na Primorskih novicah po razrešitvi direktorice Barbare Verdnik neprestano opozarjali tudi Sindikat novinarjev Slovenije in notranji lastniki, ki so na skupščini družbe 21. junija 2007 v nadzornem svetu izgubili svojega predstavnika, in sicer Borisa Ugrina, ki je do tedaj predstavljal javnost in male delničarje. Zamenjala ga je Damjana Jerman iz Intereurope. Mali delničarji Primorskih novic so med drugim na skupščini, ki se je odvila 6. marca 2007, napovedali odškodninsko tožbo zoper štiri od petih članov nadzornega sveta koprške družbe in zoper nekdanjega direktorja Sergeja Škrlja, ki naj bi bili krivi za oškodovanje družbe in družbenikov. Mali družbeniki, ki so takrat zbrali podporo več kot deset odstotkov osnovnega kapitala, so na skupščini želeli ugotoviti odškodninsko odgovornost proti Gorazdu Humarju (Primorje), Mirku Pavšiču (Luka Koper), Aleksandru Lozeju (Banka Koper) in Tilenu Majnardiju (Hit), ki naj bi z zamenjavo direktorice Barbare Verdnik in vrsto drugih odločitev družbo Primorske novice oškodovali za približno 355 tisoč evrov. Kasneje so vsi notranji lastniki prodali svoje deleže v Primorskih novicah. Obdržala ga je le nekdanja direktorica Barbara Verdnik. Dodajmo še, da je delovno sodišče v Kopru v začetku leta 2007 razsodilo, da je bila odpoved pogodbe o zaposlitvi iz poslovnih razlogov Barbari Verdnik, svetovalki direktorja Primorskih novic, nezakonita in se je takrat tudi razveljavila.

3. 5 Sklep

Po letu 2004, ko so se v Sloveniji odvile državnozborske volitve, so se tako v upravah kot tudi v nadzornih svetih gospodarskih družb, v katerih je imela država svoj lastniški delež, odvile kadrovske spremembe. V kadrovski nevihti, v kateri so glavno vlogo odigrali vlada, Kad in Sod, so se znašla tudi nekatera primorska podjetja, kot so Luka

Koper, Intereuropa in Hit. Vse tri družbe, ki so lastniško in poslovno povezane med seboj ter z državo, so namreč pred letom 2006 dobile nove predsednike uprav in nove člane nadzornih svetov. Te položaje je zasedel takrat vladi lojalen kader, kar je tudi razvidno iz podatkov, da so nekateri predsedniki uprav v preteklosti sodelovali s politično opcijo, ki je bila takrat na oblasti, ali pa so celo v preteklosti kandidirali na listi katere od strank, ki so v obdobju med letoma 2004 in 2008 sestavljale takratno vladajočo koalicijo. Sprva je kazalo, da se tovrstna praksa ne bo nadaljevala v medijskem prostoru, a so nekateri dogodki, ki so se zgodili pred letom 2006, že dokazovali nasprotno. Kadrovske zamenjave so se namreč odvile pri nekaterih vodilnih slovenskih medijih, kot so RTV Slovenija, Delo in Večer, podobni lastniški pritiski, v katere je bila vmešana tudi oblast, pa so se pojavili tudi pri časopisno-založniški družbi Primorske novice, s čimer so se tudi začeli težki časi za ta edini slovenski regionalni časnik.

Pritiski lastnikov na vodstvo Primorskih novic so se začeli stopnjevat pred lokalnimi volitvami leta 2006. Župan Mestne občine Koper, tudi lastnice Primorskih novic, in simpatizer takratne vlade Boris Popovič je v svoji volilni kampanji dal medijem takoj vedeti, da ni zadovoljen s pisanjem in vsebino Primorskih novic. Čeprav sta bila skupščina in nadzorni svet Primorskih novic na obeh svojih sejah v letu 2006 zadovoljna s poslovanjem in razvojem časnika, so dali kasneje lastniki, med katerimi so glavno vlogo odigrali Mestna občina Koper, Primorje in Luka Koper, takratni direktorici Primorskih novic jasno vedeti, da mora zamenjati odgovornega urednika Bojana Gluhaka. Dokaz več, da so se v ozadju odvili nedopustni posegi, ki niso imeli nobene zveze z dolgoročnimi projekti tega pomembnega medija, temveč so služili predvsem kratkoročnim političnem ciljem takrat nastale politično-ekonomske elite v primorskem prostoru in v kateri je osrednjo vlogo odigral prav koprski župan.

Na te pritiske lastnikov so v letu 2006 neprestano opozarjali vsi večji slovenski mediji, Aktiv in Sindikat novinarjev Primorskih novic ter nekatere strokovne institucije, kot so Društvo novinarjev Slovenije in Sindikat novinarjev Slovenije. Da so bile nekatere odločitve, ki so zadevale ta regionalni časnik, sprejete na vrat na nos, dokazujejo tudi podatki, da so Primorske novice v letu 2006 dvakrat izgubile direktorja in prav tolikokrat odgovornega urednika časnika. Tako je nadzorni svet na primer zamenjal direktorico Barbaro Verdnik, ki je imela s časnikarstvom petnajstletne izkušnje in je izpeljala tudi projekt Primorske novice vsak dan, s Sergejem Škrljem, ki se je v medij preselil brez jasne »časnikarske« vizije iz bančnega sektorja. Za njim je prišel tudi novi

odgovorni urednik Tino Mamić, ki pa s svojimi izkušnjami ni bil kos vodenju primorskega časnika. Zadeve so se stopnjevale v takšni meri, da sta oba po kratkem obdobju odstopila, kar je v medijsko hišo prineslo predvsem finančno negotovost, težak socialni položaj novinarjev in zastoj v razvoju, kar Primorske novice čutijo še danes. Takšni pogoji za delo, ki niso bili v prid kakovostnemu in neodvisnemu novinarstvu, so se namreč nadaljevali tudi pod novim vodstvom, regionalni časnik so morali zapustiti vodilni uredniki in nekatere »uredniške okrepitve«, ki so se kolektivu Primorskih novic pridružile ob prehodu na dnevno izhajanje, mnogim dolgoletnim honorarnim sodelavcem niso bile podaljšane pogodbe o sodelovanju, Aktiv in Sindikat novinarjev pa sta še naprej opozarjala na kršitve, ki so jih novinarji doživljali na delovnem mestu. V celotni zgodbi, ki se je začela z državnimi posegi v primorske gospodarske družbe, obenem pa lastnike Primorskih novic, in ki se je nadaljevala v tem mediju, ki bi moral biti v svojem novinarskem poslanstvu neodvisen in avtonomen, se zdi, da je največ pridobil ravno koprski župan, ki je po vseh zamenjavah na primorskem časniku tudi zmagal na lokalnih volitvah.

4 Zaključek

Oblast, tako državna kot lokalna, nikakor ne more imeti vpliva na delovanje medijev oziroma novinarstva. Kot je bilo razvidno iz analize v tej diplomski nalogi, si je politično-ekonomska elita leta 2006 podredila časnik Primorske novice na način, da je bila pripravljena za sklepanje medsebojnih poslovnih odnosov in za kratkoročne politične cilje tako močno pritisniti na lastnike tega regionalnega medija, da je v nekaj mesecih ostal brez direktorice, odgovornega urednika in urednikov, ki so skrbeli za najpomembnejše rubrike vsakega splošno-informativnega časnika. V teh pritiskih je glavno vlogo odigral niti odstotni lastnik Primorskih novic, in sicer Mestna občina Koper s svojim županom Borisom Popovičem na čelu. Ta si je s pomočjo in podporo takratne aktualne vlade, ki je pred tem nastavila sebi politično lojalne ljudi na vodilne položaje primorskih podjetij in tako ustvarila nekakšno primorsko politično-ekonomsko mrežo, pred lokalnimi volitvami s političnim prevzemom podredil lastnike Primorskih novic, ki so mu brez oporekanja šli na roko in izpeljali tisto, kar si koprski župan najbolj želel – zamenjati urednike Primorskih novic, da bi bila vsebina časnika njemu čim bolj naklonjena.

Da so bile te poteze nepremišljene in da niso imele nobene strokovne podlage dokazuje dogajanje na Primorskih novicah, ki je sledilo prvemu kadrovskemu viharju na tem časniku, ko sta brez dela ostala direktorica Barbara Verdnik in odgovorni urednik Bojan Gluhak. Njuna naslednika sta namreč odstopila le po nekaj mesecih dela, kar je v primorsko medijsko hišo prineslo še več negotovosti. Aktiv in sindikat novinarjev Primorskih novic, mali delničarji Primorskih novic, Društvo novinarjev Slovenije in Sindikat novinarjev Slovenije so v tem burnem obdobju neprestano opozarjali na pritiske največjih lastnikov Primorskih novic in na njihove nepremišljene poteze, zaradi katerih so najbolj trpeli ravno uredniki, novinarji, vsebina časnika in novinarstvo tega časnika nasploh. Ustvarjalci Primorskih novic so se namreč v tem obdobju začeli zavedno ali nezavedno podrežati željam ekonomsko-političnih gospodarjev, vsebina je doživljala cenzuro in samocenzuro, novinarjem pa so bile kršene socialne pravice do te mere, da niso mogli svojega poslanstva, ki je temelj demokratičnih družb, opravljati v profesionalnih okvirjih in neodvisno od ostalih družbenih dejavnosti. Še več, postavljeni so bili v tak položaj, da odločitvam svojih gospodarjev niso mogli oporekati, kot se je to na primer zgodilo pri imenovanju njihovih nadrejenih. Primorske novice so po prehodu na dnevno izhajanje naredile velik in logičen korak v svojem razvoju, kar posledično dokazuje tudi dejstvo, da je časnik najboljše bran časopisni medij v primorski regiji.

Vodstvo Primorskih novic je s polno paro razvijalo svojo vizijo, svoje edicije je razširilo z nekaterimi prilogami, v medijsko hišo pa je pripeljalo kar nekaj preverjenih novinarskih kadrov z namenom, da bi bralcem ponudili čim boljše vsebino, samo s katero je danes moč preživeti na težkem slovenskem časopisno-založniškem trgu. Zanimivo, da so vodstvu Primorskih novic od prehoda na dnevno izhajanje ves čas stali ob strani tudi lastniki te časopisno-založniške družbe. Kot je moč razbrati v različnih zapisnikih nadzornih svetov in skupščin Primorskih novic, je bilo tako tudi leta 2006, ko so se odvile vse že prej omenjene kadrovske zamenjave. To samo dokazuje, da te odločitve niso imele nobene strokovne podlage ter da so se odvile »na hitro« in samo v prid kratkoročnim političnim ciljem. Še več, dogodki na Primorskih novicah so pokazali, da mediji danes niso odvisni le od trga, temveč tudi od odločitev, sprejetih v političnem sistemu.

Tezo diplomske naloge lahko torej potrdimo in zaključimo, da je oblast v Sloveniji posredno ali neposredno še vedno močno vpeta v delovanja medijskih hiš. To smo dokazali s pomočjo politično-ekonomske elite, ki se je pred letom 2006 oblikovala v primorskem prostoru. V upravnih odborih in nadzornih svetih medijskih lastnikov so namreč v tistem obdobju sedeli nekdanji pa tudi takratni politiki, ki so bili po svojih političnih usmeritvah blizu takratni vladi. Še posebej pa je na delovanje Primorskih novic vplivala lokalna oblast, in sicer Mestna občina Koper, kjer ima časnik tudi svoj sedež. Ustvarila se je nekakšna lastniška mreža med državno, lokalno in gospodarsko oblastjo, ki je imela pogubne posledice za ta za Primorce še kako pomemben medij. Politične in ekonomske sile so narekovale delo medija, pa čeprav bi moralo biti svobodno, avtonomno in neodvisno novinarstvo temeljni pogoj za obstoj demokracije. Da pa se bo za nastalo situacijo na Primorskih kdaj koli zahtevalo odgovornost lastnikov in ostalih akterjev, ki so bili vpeti v to medijsko zgodbo, je težko pričakovati. Še posebej za to, ker novinarstvo kljub svojemu poslanstvu v Sloveniji in drugod po svetu še nima urejenih pravno-formalnih razmerij z ostalimi vejami oblasti, kar dokazuje tudi dejstvo, da države še niso bile uspešne pri pripravi zakonodaje, ki bi ščitila novinarje pred zunanjimi vplivi. Da bi novinarstvo postalo priznana in avtonomna profesija, pa je še težje verjeti, saj razni novinarski kodeksi nimajo nobenega vpliva na širši družbeni kontekst. To, da je novinarstvo četrta veja oblasti, ostaja namreč še naprej zapisano le v različnih teorijah. Če se ne bo začela razprava o družbenem pomenu novinarstva v najširšem krogu, bodo mediji, ki zagotavljajo še kako pomembno pravico do obveščенosti in svobode govora, postali le še ena od mnogih gospodarskih panog.

5 Literatura

1. Bašić Hrvatin, Sandra in Marko Milosavljević. 2001. *Medijska politika v Sloveniji v devetdesetih*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
2. Bašić Hrvatin, Sandra in Lenart J. Kučič. 2005. *Monopoli (Družabna igra trgovanja z mediji)*. Ljubljana: Maska.
3. Bašić Hrvatin, Sandra in Brankica Petković. 2007. *In temu pravite medijski trg?* Ljubljana: Mirovni inštitut.
4. *Dnevnik*. 2006. Župan bo prodal ali podaril delež v Primorskih novicah, (26. oktober).
5. Erjavec, Karmen. 1999. *Novinarska kakovost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
6. --- 2004. Sodobno novinarstvo in teorija demokracije. V *Poti slovenskega novinarstva danes in jutri*, ur. Melita Poler Kovačič in Monika Kalin Golob, 113–138. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. Ferfila, Bogomil in Marta Kos. 2002. *Politično komuniciranje*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
8. Figelj, Klavdija. 2007. Kje so pristali novinarji? *Medijska preža* (28): 10.
9. Graber, Doris A. 1997. *Mass media and American politics*. Washington D. C.: CQ Press.
10. Haralambos, Michael in Martin Halborn. 1999. *Sociologija (Teme in pogledi)*. Ljubljana: DZS.
11. Japelj, Venčeslav. 2007. Prezem Primorskih novic. *Medijska preža* (28): 9.

12. Karlekar, Karin Deutsch in Eleanor Marchant, ur. 2008. *Freedom of the press 2007: a global survey of media independence*. New York: Rowman&Littlefield publishers.
13. Kocbek, Marijan. 1993. Statusno pravna vprašanja lastninskega preoblikovanja podjetij in privatizacije družbene lastnine. V *Privatizacija na Slovenskem od 1990 do 1992*, ur. Rado Bohinc in Nina Milkovič, 157–162. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
14. Krašovec, Alenka. 2007. *Volilne študije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
15. Milosavljević, Marko. 2004. Primanjkljaj javnega delovanja: (ne)transparentnost novinarstva in množičnih medijev v Sloveniji. V *Poti slovenskega novinarstva danes in jutri*, ur. Melita Poler Kovačič in Monika Kalin Golob, 139–155. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
16. Poler Kovačič, Melita. 2004. Podobe (slovenskega) novinarstva: o krizi novinarske identitete. V *Poti slovenskega novinarstva danes in jutri*, ur. Melita Poler Kovačič in Monika Kalin Golob, 85–112. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
17. Računsko sodišče Republike Slovenije. 2008. *Revizijsko poročilo, Poslovanje Mestne občine Koper*. Dostopno prek: [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K3A5C351E94576D06C12574C10018BFA5/\\$file/MO_Koper.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K3A5C351E94576D06C12574C10018BFA5/$file/MO_Koper.pdf) (17. marec 2010).
18. Splichal, Slavko. 1992. Postsocializem in množični mediji: Med paternalizmom in pluralizmom. V *Nastajanje slovenske državnosti*, ur. Danica Fink-Hafner, Berni Strmičnik, Adolf Bibič, Bojko Bučar in Boštjan Markič, 211–232. Ljubljana: Slovensko politološko društvo.
19. STA. 2006a. V Kopru podpisali pogodbo za izgradnjo čistilne naprave. Dostopno prek: <http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=1031414> (17. marec 2010).
20. --- 2006b. V Kopru potrdili vse županske kandidature. Dostopno prek: <http://www.sta.si/en/vest.php?s=a&id=1093291&pr=1> (17. marec 2010).

21. --- 2006c. Curavič se ne bo potegoval za mesto direktorja Primorskih novic. Dostopno prek: <http://www.sta.si/en/vest.php?s=s&id=1059196> (17. marec 2010).
22. --- 2006č. V Kopru ostaja župan Boris Popovič. Dostopno prek: <http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=1099954&q=POPOVI%C4%8C> (17. marec 2010).
23. --- 2008a. Koprski SD za brezplačno kopališče v Žusterni. Dostopno prek: <http://www.sta.si/en/vest.php?s=s&id=1272442> (17. marec 2010).
24. --- 2008b. Boris Popovič bo na volitvah podprl SDS. Dostopno prek: <http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=1318908&pr=1> (17. marec 2010).
25. Street, John. 2003. *Masovni mediji, politika i demokracija*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, Sveučilišta u Zagrebu. Zvonko Posavec.
26. Štiblar, Franjo. 1993. Razvoj privatizacijske zakonodaje v Sloveniji. V *Privatizacija na Slovenskem od 1990 do 1992*, ur. Rado Bohinc in Nina Milkovič, 125–136. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
27. Šuligoj, Boris. 2006a. Primorske novice izpolnile načrt. *Delo*, arhiv Dnevnika (24. februar).
28. --- 2006b. Snubljenje je bilo neuspešno. *Delo*, arhiv Dnevnika (13. maj).
29. Tanackovič, Tatjana. 2006a. Oblast posega tudi v Primorske novice. *Dnevnik*, arhiv Dnevnika (5. junij).
30. --- 2006b. Direktor Primorskih novic brez vizije. *Dnevnik*, arhiv Dnevnika (7. junij).
31. Verdnik, Barbara. 2007. Primorske novice – Plen političnih in ekonomskih interesov. *Medijska preža* (28): 7–9.
32. Vlada republike Slovenije. 2004. *Volitve v državni zbor Republike Slovenije 2004*. Dostopno prek: <http://volitve.gov.si/dz2004/> (19. marec 2010).

33. Žerdin, Ali. 2008. Zadnja štiri leta: Pohlep proti volji do moči. *Dnevnik*, Dnevnikov objektiv. Dostopno prek: http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/objektiv/1042203299 (19. marec 2010).

Prilogi

Priloga A: Poslana elektronska pošta na Državno volilno komisijo Republike Slovenije.

Od: **blaz.petkovic@gmail.com**
20:54

Ponedeljek, februar 22, 2010,

Za: marko.golobic@gov.si

Poslano: Monday, February 22, 2010 8:54 PM

Zadeva: prosnja za podatke

Pozdravljeni!

Kot sva se danes zmenila v telefonskem pogovoru, vam posiljam osebe, za katere potrebujem domnevno strankarsko ozadje za svojo diplomsko nalogo. Zanima me, če so kdajkoli kandidirali na volitvah, potrebujem pa podatke o stranki, na listi katere so se pojavili.

Gre za osebe:

- Robert Časar
- Bojan Zadel
- Marko Valentinčič
- Boštjan Rigler
- Ervin Bužan
- Jana Grbec
- Rajko Harej
- Niko Jurca
- Viktor Baraga
- Niko Trošt

Upam, da jih ni preveč ...

Blaž Petkovič
041-874-355

Priloga B: Prejeta elektronska pošta s strani Državne volilne komisije Republike Slovenije

Od: Marko Golobič <marko.golobic@gov.si>
12:55

Torek, februar 23, 2010

Za: blaz.petkovic <blaz.petkovic@gmail.com>

Poslano: Tuesday, February 23, 2010 12:55 PM

Zadeva: Re: prosnja za podatke

Spoštovani,

Državna volilna komisija lahko podaja podatke samo iz potrjenih seznamov list oziroma

iz objavljenih poročil o izidih volitev, ki so nastali v postopku izvedbe volitev, ki so v pristojnosti DVK. Za lokalne volitve tako lahko posredujemo samo podatke o volitvah za župane, ker drugi krog razpisuje DVK. Glede na podatke, ki ste jih posredovali in vsebujejo samo ime in priimek, smo tudi mi pridobivali podatke na podlagi tek konstitutov oseb:

- Robert Časar , DZ 2008, Lista SDS v 2. VE, 1998 Lokalne volitve - SDS Piran
- Bojan Zadel, DZ 1996 in 1992, lista SDS v 2. VE
- Marko Valentinčič DZ 1992 , lista SKD v 2. VE
- Boštjan Rigler lokalne volitve 2006, župan-2.krog občina Škofljica (izvoljen), predlagatelj SDS
- Ervin Bužan DZ 2004 lista SDS 2. VE
- Jana Grbec DZ 2004 lista SDS v 2. VE
- Rajko Harej DZ 2008 lista SMS in SLS v 2. VE
- Niko Jurca DZ 1996 in 2000 lista SDS v 2. VE, 1998 lok vol v N.Gorici
- Viktor Baraga ni podatka.
- Niko Trošt ni podatka

Uspešno delo pri diplomu vam želimo.

Lp

Marko Golobič, tajnik DVK.